AL. CALISTRAT

LUPTA PENTRU FOC

Colecția „Povestiri ştiințifico fantastice"

Revista „Știință şi tehnică”

TREI PRIETENI.

— Andrei ! Andrei !

În fața uşii care dădea în laboratorul inginerului Andrei Vuia, de la facultatea de electronică, se aflau doi tineri : conferențiaru' Virgil Stanca, de la facultatea de istorie şi arheologie, şi Mariana Savu, speleolog, una dintre cele mai îndrăznețe cercetătoare ale peşte rilor patriei noastre

— Hai. Andrei, deschide ! mai strigă o dată Mariana Savu, bătînd cu pumnul ei micuț, dar viguros, în uşă.

— Strigi degeaba, spuse atunci Virgil Stanca. Tu n-auzi ce zgomot infernal este în laborator ? Naiba ştie ce o mai fi născocit şi Andrei ăsta. Mă mir că nu surzeşte. Am stat o vreme cu el zilele trecute şi, să-ți spun drept, cînd am ieşit afară îmi țiuiau urechile, de n-am mai auzit nimic mai bine de jumătate de oră.

Ochii albaştri ai lui Stanca se luminară de un surîs şăgalnic. Era un om ca de vreo treizeci de ani. înalt, zvelt, cu fața încadrată de un păr castaniu şi ondulat. Avea o față de adolescent, gata tot deauna să facă o poznă.

— De ziua lui Andrei o să-i cumpăr o zbîrnîitoare, ca acelea cu care mă jucam în copilăria mea. Sînt mai puțin periculoase decît aparatele lui şi tot atît de zgomotoase.

— Virgile! îl mustră Mariana scuturîndu-şi zulufii blonzi-cenuşii. Ochii ei de un verde luminos, ca apele mării sub razele soarelui, îl priveau dojenitor. Ştii bine că Andrei lucrează la o descoperire epocală ..

— Poate ştii tu la ce, că eu nu ştiu nimic. Exagerează cu secretele lui. De aproape un an de zile se fereşte parcă de toată lumea, nu mai face sport, nu mai vine la reun-iunile noastre...

— Hm ! Vezi..., spuse Mariana încurcată, asta cam aşa e..., dar eu am încredere în Andrei, şi, dacă el spune că este un lucru însemnat. să ştii că este aşa... îl ştii doar cît este de tăcut şi cît îşi verifică fiecare experiență pînă să vorbească despre ea... Ia auzi, se întrerupse brusc fata, s-a făcut linişte în laborator.

Şi în clipa următoare, dintr-un imbold spontan, amîndoi se porniră' să bocănească cu toată puterea în uşă.

— Andrei ! Andrei !

Se auziră cîțiva paşi, cineva trase Un zăvor, şi în cadrul uşii apăru un bărbat de vreo treizeci de ani, scund, cu umerii lați, cu fața rotundă şi părul negru, creț şi zburlit.

— Voi eraţi ? Ce v-a apucat ?

Candoarea întrebării îi făcu pe cei doi să izbucnească într-un hohot de rîs nestăvilit.

— Asta-i bună ! izbuti să articuleze în cele din urmă Stanca. Pocănim de mai bine de o jumătate de oră în uşă, şi dumnealui ne întreabă ce ne-a apucat... Bine, măi omule, ai pierdut cu totul noțiunea de timp ? Nu era vorba să mergem astă-seară să ascultăm puțină muzică ? Sau tu preferi urletele, trosnetele şi țiuiturile aparatelor tale?

— Muzică ? Muzică ? spuse absent Vuia. Aah ! Adică să mergem să ascultăm muzică ?! Bine, fie ! Dar o să ascultăm muzică aici, în laboratorul meu. Poftim ! îi invită el ceremonios.

Mariana se prefăcu speriată :

— Iertare ! Nu ! Mai bine fugim. Am ascultat uvertura ta din dosul uşii şi, să-ți spun drept, sîntem lămuriți !

Seriozitatea lui Vuia o impresiona totuşi. Era în expresia ochilor lui ceva emoționant, ceva care-i spunea că prietenul ei se află în preajma unui eveniment atît de însemnat, încît orice glumă ar fi fost nelalocul ei.

— Hai să intrăm, Virgile, spuse ea cu glas calm. Hai să vedem despre ce este vorba !

Vuia se dădu la o parte din cadrul uşii.

— Intrați ! Dar ştiți care este regula în laboratorul meu : nu puneți mîna pe nimic. Nu am poftă să vă văd friptură !

— Ştim, ştim, spuse Stanca. Pericol de moarte ! Energia atomică e o forță pe care ucenicii vrăjitori ai zilelor noastre...

— Văd că-ți ştii lecția pe de rost, îi replică Vuia, care, cu tot aspectul lui ursuz, nu era lipsit de umor. Şi acum dezbrăcați-vă şi luați loc.

Ar fi greu să descriem laboratorul lui Andrei Vuia. Era o încăpere mare, plină de tot felul de aparate, de sîrme şi cabluri perfect izolate, de electrozi din metal lucios ca oglinda, între care scăpărau în timpul experiențelor scîntei electrice uriaşe. Podeaua era făcută dintr-un material izolator. Scaunele erau şi ele puse pe picioare de cristal gros, ca, de altfel, şi mesele de lucru. Pe un cuier din apropierea uşii se puteau vedea nişte halate de cauciuc gros, un fel de salopete cu cască, mănuşi şi cizme dintr-o singură bucată.

— Trebuie să ne îmbrăcăm cumva în costumele astea de scafandru ? se interesă Stanca. Sau putem asculta muzica divină pe care ne-o pregăteşti în bietele noastre costume de stradă ?

— Nu ! N-aveți nevoie de haine de protecție, răspunse serios Vuia. Astă-seară veți asculta o muzică neobişnuită... adică nu prea va fi muzică pentru voi, dar va fi ceva foarte interesant, un sistem de imprimare şi redare a sunetelor la care nu s-a gîndit încă nimeni.

— Andrei dragă, spuse atunci şugubăț Stanca, te pomeneşti că ai fost pe la muzeul de antichități şi ai văzut acolo gramofoanele străbunilor noştri şi acuma vrei să ne uluieşti cu aceste aparate ieşite de mult din uz !

Un zîmbet de o vagă ironie pluti pentru o clipă în jurul buzelor lui Vuia.

— Gramofon! spuse el pe gînduri. Poate că ai dreptate... poate că nu. Aş spune mai degrabă că este vorba de o placă, de un disc de gramofon... un disc imprimat însă pe cu totul alte principii decît cele din trecut !

— Dar vorbeşte odată limpede, măi omule, izbucni atunci Mariana, şi mai lasă cimiliturile.

— Ai dreptate. Vuia se apropie de cei doi şi, sprijinindu-se de una dintre mesele din laborator, începu: Cred că nu mai am nevoie să vă amintesc principiul imprimărilor pe discuri... Aparatul la care am lucrat în ultimii ani, şi mai ales în ultimele douăsprezece luni. mi-a fost sugerat de o idee năstruşnică, pornită tocmai de la faptul că undele sonore îşi pot lăsa urma într-o masă sensibilă...

— Pîn'aici nimic năstruşnic..., nu se putu abține Stanca. Prin urmare, tot gramofonul săracul...

— Virgile ! Astîmpără-te sau te... elimin de la cursuri... interveni Mariana glumind şi cu toate acestea pe' un ton foarte hotărît.

— Iaca tac !

— O masă sensibilă, continuă Vuia... Ultimele cercetări au arătat însă că există unele roce vulcanice sensibile la undele sonore. Dacă aceste unde sonore, glasul lui Vuia deveni clar, răspicat, dacă ele ar influența însă structura' unui material deosebit de sensibil... atunci impresiunile, în condiții favorabile, s-ar putea menține vreme îndelungată, foarte îndelungat:!, şi atunci am avea un fel de cronică sonoră, a unor epoci cufundate în străfundurile beznelor vremii...

O cută se ivise pe fruntea lui Stanca. Figura lui de om vesel căpătase o expresie de intensă concentrare. Ochii Marianei se măriseră de uimire, iar în ei lucea sclipirea vie a entuziasmului.

— O cronică sonoră... a unor epoci trecute..., spuse pe gînduri Virgil Stanca...

— Ipoteza este plauzibilă, interveni în discuție Mariana. Nu pun la îndoială că asemenea impresiuni de sunete vor fi existînd în nenumărate locuri... La ce folosesc, însă. din moment ce nu dispunem de aparatul care să detecteze această impresiune determinată în structura materialului respectiv şi care să o retraducă în undele sonore care au provocat-o...

— Da, Mariana are dreptate, spuse şi Stanca. M-am lăsat furat de ipoteză

şi, să vă spun drept, într-o străfulgerare mi-au şi trecut prin minte extraordinarele aplicații care s-ar putea face în disciplina mea.

— Un moment, că n-am terminat ! Vuia îşi aprinse tacticos o țigară. Preocuparea mea principală a fost tocmai punerea la punct a unui asemenea aparat, pe care l-am numit „detectorul sonic".

— Şi ? ! Stanca şi Mariana vorbiseră deodată.

— Şi... cred... mă rog, presupun .. deşi aparatul nu este cu totul perfect, că am izbutit să realizez acest lucru...

În laborator se făcu linişte deplină. Ma-iana şi Virgil schimbară o privire ca şi cum nu le-ar fi venit să creadă cele auzite. Vuia sta în fața lor ca un şcolar care s-ar fi făcut vinovat de o şotie nepermisă.

— Adică..., luă în cele din urmă cuvîntul Stanca..,, adică tu... susții... că ai pus la punct un asemenea aparat ? Ua - cum îi spui tu - detector sonic ?

Vuia îşi frămîntă stingherit mîinile :

— Da... aşa cred...

— Ce-i aia : cred! Da sau nu ?

— Mai mult da!

— Andrei! interveni Mariana între cei doi, nu mai da răspunsuri în doi peri. Ai aparatul sau nu-l ai ? Şi, dacă-l ai, unde este ? Nu ne mai pune răbdarea la încercare !

— Aparatul e aici, spuse Vuia, arătînd spre masa în fața căreia se găseau. În mijlocul ei se afla un fel de ridică tură de formă dreptunghiulară, acoperită cu o pînză neagră. Era cît un geamantan mijlociu

Vuia îndepărtă pînza. Apăru o cutie dintr-un material plastic de culoare cafenie, aproape neagră. O mulțime de fire, fiecare divers colorat, se împleteau în spatele aparatului şi se uneau apoi în cabluri de* grosime mijlocie care erau terminate cu nişte borne dintr-un metal argintiu strălucitor.

— Acesta e detectorul sonic ! prezentă Vuia. Nu vreau să intru în amănuntele prezentării. Esențialul vi l-am spus. Aceste borne pe care le vedeți, puse în contact cu masa sensibilă în care s-a produs imprimarea sonoră prin modificări în structura materialului, au menirea să detecteze şi să conducă în interiorul aparatului microcu- renții, care sînt retransformați aici în unde sonore cu ajutorul unor lămpi asemenea celor ale radiourilor. Sunetele pot fi astfel auzite prin mijlocirea unui difuzor.

Mariana Savu şi Virgil Stanca se apropiară de aparat.

— Interzis a se pune mîna ! le aminti Vuia.

— Ştim, ştim !

— Ascultă-mă, Andrei, spuse Stanca. Toate sînt bune. Vedem şi aparatul Ne-ar interesa însă o experiență... mă înțelegi... nu că n-am avea încredere în previziunile tale...

— ...Dar una-i teoria şi alta-i practica, îi luă cuvîntul inginerul Vuia. Tocmai aici e greul. Am izbutit cu multă trudă să produc în laborator pe o rocă sensibilă impresiuni sonore. Numai că nu sînt

absolut concludente, deoarece ele nu reprezintă decît zgomotele făcute de aparatele şi de descărcările electrice din acest laborator. Aşadar, dacă acum doriți să ascultați... puțină muzică... spuse, nu fără ironie, Vuia, luîndu-şi revanşa pentru toate spiritele lui Stanca, atunci putem începe.

Vuia îndepărtă pînza care acoperea un fel de ecran dintr-un material plastic de culoare întunecată şi puțin sticlos, fixă bornele detectorului sonic în două cavități şi apoi începu să manevreze cu cea mai mare atenție manetele aparatului.

Cîteva cadrane se luminară. Ace indicatoare oscilau aci mai încet, aci mai tare. În difuzor se auzea un fîşîit, întrerupt în răstimpuri de pîrîituri din ce în ce mai puternice. Larma creştea treptat, devenind asurzitoare, pînă ce, în cele din urmă, cei doi îi făcură semn lui Vuia să înceteze.

— Frumos, nu ? Îi se adresă Vuia, şi în glasul său se simțea un entuziasm juvenil.

— Ce frumos ?! Splendid, grandios ! spuse Stanca, încercînd, în glumă, să dea glasului său o intonație macabră.

— Lasă glumele, Virgile! îl potoli din nou Mariana. Eu, să vă spun drept, nu înțeleg nimic Zgomotele auzite pot fi foarte bine datorite impresiunilor sonore, aşa cum spune Andrei. Dar pot fi cauzate, în aceeaşi măsură, de pricini diverse, fără să avem putința de a controla cui se datorează.

— Te înşeli, interveni Vuia. Zgomotele acestea revin de fiecare dată cînd branşez aparatul pe masa aceasta sensibilă, produsă în laborator. Deci aparatul funcționează. întrebarea este dacă e apt să capteze şi impresiuni întîmplătoare, care se vor fi produs cîndva, în trecut...

— Ia stai, îl întrerupse Stanca. În trecut... în trecut... adică ce înțelegi tu prin trecut ?

— Ceea ce înțelegi chiar tu ! De mult... de mult de tot...

— Adică chiar şi acum zece mii de ani ?

— Chiar şi acum o sută de mii de ani !

— Adică presupui că am putea detecta sunetele emise cu sute de mii de ani înainte într-o aşezare a oamenilor primitivi ?

— Chiar aşa, răspunse ezitînd Vuia.

— într-o regiune de origine vulcanică, se amestecă în discuție Mariana... un loc cu peşteri care ar fi putut fi locuite... un loc ferit, unde impresiunile se vor fi menținut tocmai prin condițiile speciale geografice...

— Grozav ! abia izbuti să mai articuleze Stanca. Emoția ii luase aproape graiul ! Grozav ! Senzațional ! Extraordinar !

— Opreşte-te! îl aduse la realitate Vuia.

— Ba, dimpotrivă < Abia o pornim la drum. Ascultați-mă : ştiu o regiune care a fost cu siguranță locuită de oameni în vremurile cele mai depărtate. Ați auzit de Peştera Albastră ?

— Ce peşteră ? îi privi nedumerit Vuia.

— Am auzit, desigur că am auzit, sări cu vorba Mariana. Continuă, Virgile !

— Ei bine, organizăm o expediție într-acolo, spre a verifica detectorul sonic al lui Andrei Vuia... Sîntem la sfîrşitul primăverii... Pînă la începutul vacanței de vară nu mai e mult...

— Adică, după cîte înțeleg, spuse cu umor Vuia, ai vrea să auzi cu ajutorul aparatului meu glasul străbunilor tăi de acum o sută de mii de ani...

— Exact, îi răspunse Stanca, spre a-ți dovedi că avem strămoş comun pe un maimuțoi care se cățăra prin copaci, dragă Andrei...

— Consider aceasta un fapt dovedit fără putință de tăgadă, conchise Mariana în hohotul de rîs al celor doi.

După cîteva zile, cei trei se aflau în cabinetul de lucru al venerabilului profesor Adrian Ionescu, şeful catedrei de preistorie a facultății de arheologie, care-i chemase spre a le face comunicări. Deşi fiecare dintre ei îşi cîştigase primele merite pe tărîmul ştiinței, se simțeau în fața bătrînului profesor ca şi studenții din primul an.

Profesorul Ionescu se înfundase în fotoliul de piele al biroului său şi-şi plecase bărbia în piept, ascultînd cu atenție încordată lămuririle lui Stanca în legătură cu referatul privitor la expediția proiectată.

— Interesant, interesant..., lăsa el să-i scape din cînd în cînd.

Virgil Stanca terminase, dar profesorul nu mai spusese nimic.

Trecură cîteva minute de tăcere.

— Vasăzică, spuse în cele din urmă profesorul, lucrul e clar : este vorba de un detector sonic capabil să reproducă, în anumite condiții, impresiunile sonore care se vor fi făcut cîndva în negura timpurilor...

— Exact, tovarăşe profesor, întări Vuia.

— Pentru disciplina noastră ştiințifică e o invenție de o uriaşă însemnătate...

— Desigur... întrerupse entuziasmat Stanca.

— Şi, după cum ați precizat în referat, ați vrea să puneți la cale o expediție în regiunea Măgura, la Peştera Albastră ?

— Da, răspunse de data aceasta Mariana Savu. Regiunea îndeplineşte condițiile care ne-ar îngădui să sperăm într-un succes.

— Fără îndoială ! Numai că o asemenea expediție nu poate fi pusă la cale numai de voi trei, dragii mei, continuă profesorul ridicîndu-şi privirile. Voi aveți

de partea voastră entuziasmul şi dragostea pentru ştiinţă... Eu nu vă pot da mai mult decît experienţa mea, dar, din păcate, nu şi directa colaborare, căci vîrsta nu-mi mai îngăduie eforturile pe care le va cere o asemenea expediţie...

Privirile celor trei prieteni se încețoşară pentru o clipă

— Experienţa şi... sprijinul meu, îşi depăna mai departe gîndurile savantul.

Un oftat de uşurare scăpă din pieptul celor trei.

Un moment, un moment... nici sprijinul meu nu-i totul! În colţurile ochilor lui Adrian Ionescu miji un surîs părintesc. Iată care-i situaţia : referatul scris al tovarăşului Stanca m-a convins şi mi-am îngăduit să-l supun consiliului profesoral, împreună cu cîteva- rînduri... hm... să le spunem explicaţii din partea mea...

— Şi... ? exclamară cei trei într-un glas.

— Şi... consiliul profesoral al facultăţii noastre şi-a însuşit punctul meu de vedere şi a hotărît să sprijine cererea voastră de a se organiza expediţia...

— Mulţumim, mulţumim, tovarăşe profesor ! exclamară bucuroşi cei trei prieteni.

— Staţi mai încet cu mulţumirile, nu mi le daţi toate mie... Nu uitaţi nici comitetul de partid al facultăţii şi nici... ministerul care... - îi privi cu ochi strălucitori de bunătate - care v-a aprobat de urgenţă sprijinul material necesar pentru realizarea planului vostru ! V-am convocat aici tocmai spre a vă comunica faptul că expediţia arheologică Virgil Stanca a făcut primul pas... desigur : pe calea succesului. Vă urez spor la muncă şi rezultate strălucite !

LUMINA ALBASTRĂ.

Deşi era numai miezul zilei, întunericul se lăsase pe neaşteptate, transformînd verdele pădurilor care acopereau munţii înconjurători în negru adînc. Bolta cerului dispăruse aproape cu totul. Parcă între culmile munţilor ce străjuiau defileul pe care urcau patru persoane şi doi cai mărunţi de munte, se întinsese un zăbranic de beznă cu marginile tivite fumuriu şi care se lăsa mereu mai jos, tot mai jos, inundînd valea îngustă.

Trecuse relativ puţină vreme de la faimoasa audiţie ,,muzicală" oferită de inginerul Andrei Vuia celor doi prieteni ai săi.

— Mai e mult, Ştefane ?

Cel întrebat, un flăcău de vreo douăzeci şi patru de ani, îmbrăcat în portul muntenilor, cu iţari strînşi pe pulpa piciorului şi cămaşă albă cu broderie de mătase neagră, dar purtînd în picioare bocanci de munte, o haină de foaie de cort impermeabilă şi o pălărie neagră de postav cu borurile înguste, ridică privirile

spre cer, cercetă împrejurimile şi se opri :

— Mult nu mai e, tovarăşe profesor ! Dar nici timp nu mai avem. Vine furtuna şi nu e a bine. Dacă ne prind puhoaiele tocmai aici, mi e că ne trezim înapoi în Măgura după atîta amar de urcuş ; de la patru din zori pînă-n nămiezi nu-i glumă. Ce zici, tovarăşă Mariana ?

Privirile lui negre şi inteligente scăpărau de voie bună.

Mariana era îmbrăcată ca şi ceilalți doi, în perfecta ținută a alpiniştilor şi, în plus, purta şi ea în spinare o raniță respectabilă şi ca volum, şi ca greutate.

— Nu, zău, bade Ştefane, îi spuse ea. Nu ne mai speria, că nu sîntem copii. Dar tare ar fi bine să ne întindem corturile înainte de începerea ploii.

— Eh, mai glumesc şi eu ca să prindem inimă, spuse Ştefan Ro- gobete, muntean de prin partea locului şi ghid renumit al munților acestora de măreață sălbăticie. Dar de cum trecem de stînca aceea, care stă parcă să pice în vale, şi o cotim puțin la stînga, poteca asta a caprelor urcă pe un loc, ca o ieşitură largă, asemenea unui pridvor făcut anume în fața peretelui de piatră. Acolo nu avem de ce ne teme, că sîntem la adăpost.

— Dar pînă la peşteri mai e mult ? se interesă Mariana Savu, care făcea parte din expediție în calitate de speleolog.

— Nu... peşterile sînt chiar acolo... ne-am putea adăposti la nevoie chiar în ele... sau să urcăm mai sus la al doilea pridvor, acolo unde spun oamenii că e Peştera Albastră... dar...

— Dar... crezi că e mai bine să ne vedem de treabă... că cine ştie ?! spuse cel care fusese numit cu puțin mai înainte „tovarăşe profesor" şi care nu era altul decît arheologul Virgil Stanca.

Micul grup pornise din nou. Descărcări electrice foarte puternice luminau în răstimpul unor fracțiuni de secundă grandiosul peisaj care-i înconjura. Vîntul începuse să bată cu putere, şi, în legănarea lor, copacii din pădurea pe a cărei lizieră înaintau trosneau ca mii de catarge în plină furtună de mare.

— Un singur om din grup nu spusese nimic, ci asculta fără comentarii sporovăielile tovarăşilor săi de drum. Era inginerul Andrei Vuia.

Grupul cercetătorilor ajunse pe pridvorul, mai corect spus : pe terasa care se afla în fața peşterilor.

— Splendid ! se entuziasma cercetînd locurile cu privirea Virgil Stanca, iată un loc cu adevărat nimerit pentru o aşezare a primilor oameni care vor fi părăsit pădurile. Priviți terasele înconjurătoare, valea aceasta, ferită de curenți, peşterile din apropiere... nici nu s-ar putea condiții mai bune pentru fixarea unei cete... ce zic a unei cete ?... a mai multor cete de oameni din paleoliticul cel mai vechi...

— Dragă Virgile, deschise vorba, în cele din urmă, inginerul Vuia. Nu eşti la facultate. Cred că, înainte de a ne ocupa de cum vor fi locuit paleoliticii tăi, să ne ocupăm de cum vom locui noi. Să ridicăm corturile cît mai e timp şi să punem

la adăpost aparatele. Să ne gospodărim...

Şi, fără să mai aştepte, începu să descarce samarele căluților. Foile de cort fură desfăcute. Tije uşoare, articulate, din duraluminiu special fură ancorate la adăpostul peretelui de stîncă şi formară carcasa corturilor încăpătoare şi rezistente. Cîteva obiecte simple şi practice, tot din pînză şi aluminiu, mobilară interiorul. Locuințele fură puse la punct în mai puțin de jumătate de oră.

— Vrern lumină, inginerule ! protestă Mariana.

— Imediat !

Instalarea firelor electrice, a duliilor şi a becurilor micuțe nu dură decît vreun sfert de oră. Virgil Stanca, poznaş ca totdeauna, se apropie de un bec cu bricheta aprinsă.

— Ce faci, Virgile ? îl apostrofă Vuia.

— Îți dau o mînă de ajutor, răspunse cu prefăcută naivitate arheologul.

Mariana şi Rogobete rîdeau cu hohote.

— Nu, zău, tovarăşe inginer, spuse în cele din urmă ghidul, cred că în seara asta va trebui să ne mulțumim cu lumînările pe care am avut prevederea să le iau din sat, căci nu văd să mai avem vreme să instalăm un grup electrogen, dacă va fi existînd vreunul în bagajele dumneavoastră.

— Nici nu există, replică calm Vuia. Şi, cu toate acestea, peste cîteva minute, vom avea lumină electrică.

— Ah, înțeleg, interveni Mariana. Te gîndeşti la bateriile lanternelor noastre portative.

— Nicidecum.

— Atunci nu mai înțeleg nimic...

— Şi, cu toate acestea, este foarte simplu, continuă inginerul scoțînd la iveală dintr-una din lăzi o cutie de dimensiuni destul de modeste, care avea în partea superioară două borne metalice. Iată sursa noastră de curent electric, cel puțin pentru astă-seară.

— Un acumulator, exclamă oarecum deziluzionată Mariana. Dar ce vom face cînd se va descărca ?

— Îl vom reîncărca, precizează calm Vuia.

— Tovarăşe inginer, interveni Rogobete, o să fie cam greu să facem mereu drumul pînă la vale la stația de reîncărcare...

— Nici nu va fi nevoie. Îl vom reîncărca pe loc.

— Dragă Andrei, se amestecă de data aceasta Stanca. Văd că - ți plac cimiliturile. Spune odată, omule, ce ai de gînd ?

— Nimic mai simplu, explică Vuia. Vom utiliza energia solară pentru a reîncărca la nevoie acumulatorul: Cred că bateriile solare cu semiconductori nu constituie o noutate pentru voi. Ei bine, am adus cu noi o instalație - ce-i drept - mică, dar foarte comodă, care ne va permite să avem în permanență energie

electrică în lunile pe care le vom petrece aici, în cazul în care cercetările noastre vor fi încununate de succes.

— Oh, tată soare, nu ne părăsi!

Lumina ta face şi noaptea zi.... declamă cu emfază Virgil Stanca, luînd o poză teatrală.

— * Poet incorigibil, spuse cu prefăcut dispreț Vuia. Ai făcut versuri şi mai bune altădată, dragă Virgile...

— Asta n-am ştiut-o, sări cu gura Mariana. Virgil e şi poet ? Nu se face : de ce nu mi-ai spus niciodată nimic ?

— Modestie de scriitor, comentă Vuia. Virgil publică de mult versuri şi schițe prin revistele literare sub pseudonimul...

— Andrei ! Virgil Stanca îşi apostrofă încurcat prietenul. Nu se face ! Vezi-ți mai bine de „uzina" ta helio-electrică.

— Mă rog, spuse Vuia şi conexă firele electrice la bornele acumulatorului.

Lumina se aprinse în toate corturile semănînd în noaptea care se lăsase stele micuțe şi sclipitoare.

— Sînteți servită, stimată colega ! spuse Vuia. Mai repede decît credeai poate. Cînd mă gîndesc la ce ar fi însemnat această expediție cu cîteva zeci de ani în urmă, cînd folosirea bateriilor solare era abia la începuturile ei... Ar fi fost foarte greu să cari un grup electrogen tocmai prin coclaurile astea... în timp ce acum o instalație simplă aduce civilizația secolului nostru în creierii munților... Hm! Paleoliticii tăi nu prea aveau aceleaşi condiții, Virgile, spuse Vuia îngroşindu-şi şugubăț glasul.

— Acum începi tu cu disertațiile ! spuse Virgil Stanca.

— Fiecare cu slăbiciunea specialității lui ! comentă Mariana Savu.

— Şi eu cu a mea, se amestecă în vorbă Rogobete. Poftiți la masă, mă rog dumneavoastră, că de mîncat avem nevoie să mîncăm şi noi ca şi paleoliticii pe care-i căutați.

— Ei, şi dumneata, bade Ştefane ! protestă Mariana.

— Poate că nu-i aşa ? Ce părere aveți, tovarăşe profesor ? Exagerez ?

— Ştiu şi eu ?! De fapt, cu toate progresele civilizației, nu cunoaştem prea multe despre strămoşii noştri de acum o sută de mii de ani. Urmele de cultură materială ne dau doar o imagine vagă despre felul în care-şi duceau viața, despre vocabularul lor, despre problemele care-i frămîntau.-. De aceea, cred că aparatul inventat de Andrei ar putea lămuri mu-lte lucruri. Dacă în locurile acestea, acum o sută de mii de ani şi poate şi mai bine, vor fi existat aşezări omeneşti, avem sorți de izbîndă.

Ştefan Rogobete se scărpina în glumă după ureche :

— Zootehnician oi fi eu, dar cimilituri nu dezleg, tovarăşe profesor. Acum dacă m-ați luat ghid, cer să aflu şi eu mai multe despre rostul expediției acesteia.

— Ştefan are dreptate ! interveni Vuia şi, în cîteva cuvinte, expuse principiile detectorului sonic şi ale aplicațiilor lui posibile în cursul expediției lor.

— Locul acesta este ideal pentru experimentarea aparatului, se entuziasmă pentru a nu ştiu cîta oară Mariana. Ne aflăm într-o regiune de origine vulcanică străveche.

— Exact, continuă Virgil Stanca, şi aspectul ținutului este dintre cele mai îmbietoare pentru o aşezare omenească din trecut. Dacă am putea detecta zgomotele vremurilor îndepărtate şi le-am imprima de îndată pe o bandă de magnetofon, cred că am descifra cîte ceva din enigmele familiei omului.

— Am citit cîndva cartea unui scriitor sovietic, spuse gînditor Ştefan Rogobete, în care se vorbea despre păstrarea imaginii peste zeci de mii de ani pe o suprafață sensibilă... cine ştie... poate că şi aici...

Un fulger, urmat de o bubuitură puternică, îl întrerupse. Se repeziră cu toții la intrarea cortului. Ploaia încetase. Norii se fugăreau pe cerul care se lumina ici şi colo, fără însă ca semiobscuritatea care domnise toată vremea să se fi ridicat. Dimpotrivă, o dată cu trecerea timpului se apropiase înserarea, şi amurgul accentua şi el beznele. Fulgere puternice brăzdau în răstimpuri cerul, făcînd ca norii să apară asemenea unor vălătuci gigantici de fum plumburiu.

— Priviți ! Priviți ! strigă deodată cu glas gîtuit Mariana.

Cei trei bărbați nu-şi dădură pentru o clipă seama ce vrea să le arate. Dar, urmărind mîna ei întinsă spre terasa a doua, se dumiriră curînd. În timpul fulgerelor - pe peretele de stîncă -, cel puțin aşa li se părea lor, izbucnea o lumină fluorescentă, albăstruie, care făcea ca tot ce se afla în jur să apară ca nişte siluete tăiate în carton negru. Lumina albăstruie se mai menținea cîteva clipe şi după stingerea fulgerului, dînd peisajului un aspect halucinant.

— Ce-i acolo, bădie Ştefane ? întrebă Mariana.

— Peştera Albastră, cum îi zic oamenii de pe la noi. De fapt sînt mai multe peşteri mici pline de pietre şi oase. Mai încolo, peretele muntelui este prăvălit, dar cei care s-au cățărat pe acolo spun că muntele sună a gol, aşa că, după părerea mea, s-ar mai putea să fie şi alte intrări de peşteri pe care nu le putem vedea.

— Trebuie să urcăm pe terasa a doua, spuse înfierbîntat Virgil Stanca. Avem şansa să găsim una dintre cele mai complete aşezări străvechi dacă într-adevăr intrarea în peşteră există în acel loc.

— Trebuie, tovarăşe profesor, numai să mai adăstăm pînă mîine- Urcuşul e greu şi s-a lăsat noaptea, spuse Rogobete.

— Desigur, Ştefan are dreptate ! Şi apoi nu uita că, înainte de toate, trebuie să instalăm aparatele de detectare a sunetelor, aparatele de filmat... nu putem da buzna, nepregătiți. Ar fi bine ca Mariana să stabilească aspectul precis al rocilor. Cred că o să trebuiască să pătrundem cu forța în peşteră - dacă există. Să nu uităm însă că înlăturarea rocilor cu ajutorul dezagregatorului atomic

necesită o pregătire minuțioasă, spre a nu distruge lucrurile de valoare care s-ar afla în spatele lor.

Orele dinainte de culcare fură întrebuințate pentru desăvîrşirea gospodăriei.

— Voi nu vă instalați laboratoarele ? îi întrebă Vuia.

— Laboratorul meu portativ se află în geamantanul acesta, răspunse Mariana, deschizîndu-l. Ceilalți priviră intrigați mulțimea de eprubete, stative, borcane cu reactivi, un microscop perfecționat şi totuşi de mici proporții, cîteva ciocănaşe şi alte ustensile care puteau folosi speleologiei. Aparatul de sondare sistem „radar" îl cunoaşteți şi voi, căci a fost perfecționat chiar de Andrei. Dacă îmi faceți loc pe masa aceea din colț, nu am nevoie de mai mult.

— În regulă, spuse Andrei. Atunci va rămîne mai mult loc pentru laboratorul arheologic al lui Virgil.

Un zîmbet poznaş flutură în jurul buzelor lui Stanca.

— Oh, fără îndoială că dintre toți eu am nevoie de spațiul cel mai mare...

Se apropie de un geamantănaş, scoase din el cîteva măturici şi nişte şpacluri în genul celor utilizate de ipsosari, un flacon cu acid clorhidric diluat, cîteva caiete şi nişte creioane.

— Gata ! spuse el, aranjîndu-le pe masă.

— Cum, adică, gata ? se încruntă uimit Vuia.

— Gata ! pur şi simplu. Acesta e laboratorul meu...

— Nu se poate !

— Oh ! aveți dreptate :' ar mai trebui să adaug nişte sape, nişte tîrnăcoape, dar socot că acestea stau mai bine în remiza alăturată decît aici, în cort...

Lasă glumele, Virgil, spuse şi Mariana. E tîrziu şi ar fi bine să mergem la culcare. Haide, gospodăreşte-te şi tu, ca mîine să pornim cu spor la treabă...

— Dragii mei, spuse atunci serios Stanca, laboratoarele voastre sînt oarecum şi ale mele. Dacă uneltele arheologului sînt într-adevăr simple, geologia, chimia, fizica, toate constituie însă pentru cercetările lui ajutoare prețioase. În disciplina mea. primul element cu care pornim la lucru este informația, în al doilea rînd logica, stabilirea corelațiilor între elemente care par poate unora fără nici o legătură între ele, în al treilea rînd, imaginația... Unele dintre uneltele noastre sînt simple. Dar ştiința modernă ne-a pus la dispoziție aparate ingenioase, care permit să facem sondaje fără săpăturile ostenitoare şi adesea inutile din trecut. Aplicarea principiului radarului la cercetarea subsolului constituie un pas înainte în arheologie. Cercetarea obiectelor acoperite de straturi depuse în decursul veacurilor pe ele fără întrebuințarea acidului clorhidric fumans. adică radioscopia lor, e un alt mijloc nou de cercetare Stabilirea vechimii stratului arheologic prin cercetarea radiației carbonului 14 este, de asemenea, o metodă interesantă, dar care nu ne poate ajuta pentru perioade prea îndepărtate.

De altminteri, expediția noastră se bizuie în primul rînd pe utilizarea detectorului sonic.

— îmi permiți, spuse atunci cu umor Vuia şi, luînd una dintre măturicile de pe masă, începu să se scuture pe haină.

Cei de față izbucniră în rîs.

— Îți faci ucenicia în arheologie, îi spuse în cele din urmă Stanca. Văd că ai aplicații şi te voi pune să lucrezi cu măturica cînd vom da de urme interesante... atunci vei înțelege că şi operația aceasta cere îndemînare şi migală...

A doua zi, în zori, mica expediție se afla pe terasa a doua. Nerăbdarea lui Stanca nu ajută însă la nimic, căci Vuia îşi instală migălos şi metodic aparatele, aşa încît îi apucă amiaza.

După o gustare frugală, chiar pe terasa care domina valea, pătrunseră într-una dintre grotele deschise şi nu prea adînci. Nu găsiră nimic de seamă. Bolovanii risipiți în jur erau fărîmați din stînca înconjurătoare. Ici şi colo se găsea cîte un os, a cărui natură nu o putură stabili imediat.

— Slab, foarte slab, comentă Vuia. Te pomeneşti că ne am cocoțat zadarnic cu aparatele pînă aici...

— Nu cred să fie zadarnic, tovarăşe inginer, interveni Rogo- bete. Ce am auzit, am auzit! Se poate ca în decursul anilor lucrurile de preț pentru dumneavoastră să fi fost risipite de oameni nepricepuți care au pătruns prin peşteră. Dar o să mai găsim şi noi ceva. O să vedeți !

Socotindu-se oarecum un reprezentant al locurilor, Ştefan Rogo- bete se simțea într-o măsură vinovat de insuccesul primelor investigații.

— Şi eu sînt convins că vom găsi ceea ce căutăm. Ştefane, spuse zîmbind Stanca În arheologie trebuie să ai răbdare multă şi, imaginație. Şi, slavă domnului, nu ne lipseşte nici una, nici alta... în fine. poate că stăm mai slab cu răbdarea, dar...

Vuia reintrase în peşteră, aducînd cu sine prețiosul său aparat detector de sunete.

— începem ?

Cu toate că voiau să pară calmi, toți cei prezenți se simțeau cuprinşi de fiorii emoției.

— Unde fixăm bornele ? continuă Vuia.

Priviră în jur. Peştera era destul de încăpătoare. Pereții ei eran în general plini de fisuri, ceea ce, după părerea lui Vuia, ar fi creat o greutate în detectarea sunetelor care ar fi fost imprimate în ei.

— Ce părere ai, Mariana ? se adresă Vuia speleologei. Unde crezi că e roca mai omogenă ?

Mariana Savu se apropie de pereți şi-i cercetă cu atenție. Ciocănea ici şi

colo, zburătăcind cîte un colț de stîncă, pe care-l cerceta

apoi cu microscopul portativ, nu mai mare decît un aparat de fotografiat, dar de o mare putere de mărire.

— Mi-e teamă că nu este aici locul unde am putea găsi lucrurile cele mai interesante... bineînțeles că aceasta din punctul de vedere al aplicației detectorului acustic, completă ea.

îşi reluă cercetările.

Rogobete îi urmărea cu cea mai mare atenție fiecare mişcare.

— Tovarăşă Mariana, spuse el într-un tîrziu, n-ați vrea să-mi spuneți şi mie ce căutați ?

— Avem nevoie, îl lămuri speleologa, de o masă de rocă cît mai omogenă pe care să fi fost posibilă imprimarea sunetelor.

— Aha ! Rogobete dădu cu înțeles din cap.

Fără să mai comenteze cele aflate, dădu cu pas încet ocol peşterii Se oprea din cînd în cînd, apoi o pornea mai departe. La un moment dat, începu să suie pe peretele cel mai afund, de-a lungul căruia urca o pantă de piatră, întocmai unei punți destul de abrupte- în locul acesta se deschidea în peretele de piatră un fel de pîlnie de dimensiuni apreciabile.

— Tovarăşe inginer !

Vuia se apropie de baza peretelui ridicînd privirile întrebătoare spre ghid.

— Ce părere aveți ? întrebă acesta.

— Relativ la ce ? Vuia era nedumerit.

— Păi, privitor la locul ăsta. Mie mi se pare că este tocmai ceea ce căutăm. Tovarăşa Mariana o să ne spună dacă roca este într-adevăr omogenă şi de origine vulcanică... dar ceea ce mi se pare mai interesant e că peretele formează aici un fel de pîlnie... nu credeți că, în cazul în care s-ar fi putut face cîndva impresiuni, tocmai forma aceasta ar fi creat condițiile cele mai prielnice ?

— Eşti cineva, Ştefane! spuse admirativ inginerul. Nouă nu ne-ar fi trecut prin minte lucrul ăsta...

— Şi, cu toate acestea, e vorba de un principiu elementar în acustică, spuse Rogobete. Dar să nu vă mire, tovarăşe inginer ! Am citit undeva că mulți dintre marii matematicieni, capabili să rezolve cele mai complicate calcule, se încurcau la socoteală atunci cînd era vorba de o simplă adunare, pe care o face orice copil.

Buna dispoziție cuprinse din nou grupul celor patru cercetători. Mariana se urcă pe perete alături de ghid, care o ajută să desprindă o zburătură din stînca excepțional de dură. O cercetare rapidă, şi lucrurile se lămuriră :

— E ceea ce căutăm, confirmă Mariana Savu. Roca e de origine vulcanică, şi, după toate aparențele, vechimea ei este de cîteva sute de mii de ani...

— Bine, dar duritatea ei...

— Duritatea aceasta s-a format în decursul mileniilor, prin răcire şi prin presiunea maselor înconjurătoare. La origine era, desigur, mai puțin compactă. Pînă la aspectul actual a trecut însă suficient de multă vreme ca să se fi putut face tot felul de impresiuni de sunete - dacă se vor fi făcut cîndva.

— Atunci să trecem la lucru, spuse Vuia cu glasul puțin gîtuit de emoție.

Detectorul sonic fu instalat într-o firidă de la poalele peretelui de stîncă. Un cablu gros, cît degetul mare, aducea curentul electric necesar în grotă. Din aparat porneau multiple sîrme colorate, care se concentrau în cîteva borne de metal. Rogobete şi Vuia urcară cît mai sus pe perete şi fixară bornele în cîteva adîncituri naturale.

Vuia îşi privi ceasul.

— Gata! Peste zece minute, lămpile detectorului sonic vor fi suficient de încălzite... încerca să fie calm. Simțea însă un nod care i se urca în gît şi care-l împiedica să vorbească limpede. Peste zece minute vom auzi ceea ce n-a mai auzit încă nimeni pe lumea aceasta... sau nimic, comentă el cu un zîmbet silit.

Emoția îi cuprinse şi pe ceilalți.

— - Unde e Mariana ? Chemați-o şi pe ea.

Speleologa se depărtase pe nesimțite de grupul prietenilor, care acuma o strigau.

După cîteva minute reapăru în grotă.

— Am urcat pe terasa a doua, spuse ea. îşi dădu pe spate părul blond. Broboane mici de sudoare îi periau fruntea bombată şi înaltă, iar ochii ei vioi se uitau cu atenție în jur.

— Ştiți că..., voi ea să înceapă.

— Un moment, Mariana ! Virgil îi apucă mîna. Andrei a pus în funcțiune detectorul... peste cîteva minute vom asculta...

în grotă se făcu linişte apăsătoare. Nu se auzea decît zumzetul monoton al aparatului.

— Atenție !

Vuia îşi mai privi o dată ceasul. îşi puse la urechi o pereche de căşti radiofonice ultrasensibile, şi mîinile lui, cu degete lungi şi arse de soare, începură să mişte cu atenție şi gingăşie mulțimea de cadrane luminate.

Zumzetul se întări în difuzor, păstrînd aceeaşi tonalitate monotonă. Stanca, Mariana şi Rogobete se chirciseră în spatele lui Vuia, cu respirația reținută. Fața inginerului era palidă. Cadranele se roteau mereu, cu aceeaşi încetineală exasperantă, căutînd să detecteze sunetele încrustate în rocă. Se vedea că inginerul face un efort supraomenesc spre a se stăpîni,

— Nimic ! spuse el scrîşnind. S-a terminat !

— Nu se poate, izbucni Stanca. Mai încearcă !

Vuia îl privi lung, apoi îşi continuă manevrele.

Mai trecură cîteva minute, în care difuzorul continua să emită acelaşi zumzet fără nici o noimă. Apoi... pe neaşteptate... cînd toți erau convinşi de nereuşita acestei prime încercări, se auzi un trosnet, cîteva bubuituri slabe, apoi mai tari, un fluierat strident, care ținu vreme de cîteva secunde... din nou zumzetul monoton... şi iarăşi zgomotele confuze şi stridente de mai adineauri...

Vuia îşi scoase căştile şi opri aparatul.

Urmară clipe de tăcere grea.

— Ce părere ai, Andrei ? întrebă încet Virgil Stanca.

— Greu de spus ! Poate că e un succes ! De ce nu am auzit !a început nimic, ci abia atunci cînd vibratorul a ajuns la un anumit grad au început zgomotele ? Dar zgomotele acestea nu au nimic caracteristic. Ar putea fi totuşi impresiuni rămase peste milenii în roca vulcanică a acestui perete...

— S-ar putea să fie mai multe impresiuni, pe care în condițiile actuale nu le putem separa ! îşi dădu cu părerea Mariana. Voiam tocmai să vă spun cînd am intrat în grotă că am cercetat stîncile prăvălite din locul unde-spune Ştefan că ar fi peştera. Cred că are dreptate ! Va trebui să degajăm intrarea, care nu poate fi decît în linie cu intrările celorlalte grote. Poate că pe peretele dinăuntru, care e ferit, detectorul va da rezultate mai concludente.

— Să ducem aparatele jos, spuse într-un tîrziu Vuia.

— De ce? Le lăsăm aici în grotă. Vom avea curînd nevoie de ele. Propun să pregătim dislocarea peretelui de stînci prăvălite, care poate că acoperă intrarea grotei pe care o căutăm, iar mîine dimineață să repetăm experiența.

★

A doua zi, în zori, grupul cercetătorilor se afla tot pe terasa a doua, acolo unde, după socotelile Marianei Savu, ar fi fost locul cel mai indicat să se deschidă peretele muntelui. Era evident că odată, într-un trecut foarte depărtat, avusese loc o masivă alunecare a stîn- cilor, care se sudaseră apoi cu vremea.

Mariana îşi petrecuse pe după gît cureluşa care susținea o cutie ceva mai mare ca un aparat fotografic şi care avea în partea de sus un mic ecran fluorescent, ca acela al unui televizor. Era un sondor de adîncime, un fel de radar, care înregistra într-o masă omogenă atît corpurile străine, cît şi golurile. Datorită unui simplu calcul, care

se efectua cu ajutorul unui aparat anexă, se putea stabili şi grosimea stratului despărțitor.

— Aici e !

Mariana se opri. Pe micul ecran se vedea un contur ce părea intrarea unei grote.

— Trebuie să fie o cavitate de proporții mai mari, spuse ea Cît despre intrare, se pare că mai încolo cu cincisprezece metri stratul de rocă e mai puțin

gros. Să încercăm acolo !

— Care este grosimea peretelui care ne desparte de interiorul grotei ? se interesă Vuia.

— Aproximativ trei metri, răspunse Mariana, consultînd calculatorul.

— în cazul acesta putem proceda la degajare.

— Dinamităm intrarea ? se interesă Rogobete.

— Dinamita a ieşit de mult din uz, dragul meu, îi răspunse inginerul Vuia. Vom pune de data aceasta în aplicare dezagregatorul atomic...

— Tovarăşe inginer, Rogobete îl privi cu reproş, cred că nu vreți să faceți o glumă. Ştiu şi eu ceva despre dezagregatorul atomic, dar, pe cît sînt informat, aparatul acesta e folosit numai la deschiderea tunelurilor pe sub munți masivi, la croirea canalurilor şi nu pentru dărîmarea unui perete stîncos.

— Te înşeli, aparatul a fost perfecționat în ultima vreme, astfel încît forța de dezagregare e limitată exclusiv la locul dorit. Vei avea ocazia să asişti la experiență şi să te convingi.

întreaga expediție se îndreptă spre cortul central. Dezagregatorul atomic era un aparat nu prea voluminos, care fu transportat pe terasa a doua. Aspectul dezagregatorului era acela al unui geamantan mai mare. în față, în partea superioară, avea un braț metalic terminat cu o minge strălucitoare, tot din metal. Brațul era articulat şi putea fi condus de la distanță de o mînă mecanică, ce se afla în directă legătură cu cel care controla aparatul, cu ajutorul curenților bioelectrici.

— Să începem, spuse nerăbdător Stanca.

— Copăcel, flăcăul tatii, rîse Vuia. Sper că nu ai de gînd să te dezagregi şi tu. înainte de toate trebuie să ne costumăm Dintr-o ladă care fusese adusă şi ea sus pe terasă, inginerul scoase patru costume dintr-un material greu. Erau un fel de costume de scafandru făcute dintr-o țesătură deasă de plumb, astfel încît să oprească influența radiațiilor vătămătoare provocate de aparat-

— Complicate măsuri de securitate, comentă Rogobete.

— Complicate, dar absolut necesare, de neînlăturat, răspunse Vuia. Forța de radiație a acestui aparat e atît de formidabilă, încît fără costumele de protecție ne-ar fi fatală.

Dezagregatorul atomic fu instalat în fața peretelui de munte indicat de Mariana Savu. Cei patru se retraseră la o distanță apreciabilă, în dosul unei stînci masive, de unde puteau supraveghea însă totul. Din costumul de protecție al lui Vuia porneau nişte fire bine izolate, care erau în directă legătură cu mîna mecanică.

— Atențiune ! Atențiune ! se auzi în căştile costumelor de protecție glasul lui Vuia. Dezagregatorul intră în funcțiune peste 60 de secunde. Nu priviți spre locul vizat. Sticlele negre ale vizorului sînt totuşi insuficiente. Atenție ! Contact !

Brațul articulat al dezagregatorului se îndreptă amenințător spre peretele muntelui din fața celor patru. Din mingea metalică izbucni un fulger de o intensitate luminoasă orbitoare, care acoperi chiar şi lumina soarelui. Urmă un vuiet asurzitor, ca şi cum un vifor nă- praznic s-ar fi năpustit pe orificiul îngust al unui fluier. În peretele muntelui se ivi o pată de lumină ; marginile ei se revărsau asemenea unui evantai cu centrul de un alb incandescent, care trecea apoi prin toate nuanțele galbenului, prin portocaliu, apoi prin roşu şi se termina într-un violaceu intens, orbitor prin intensitatea lui.

Dezagregarea nu dură mai mult de cîteva zeci de secunde, care părură totuşi celor de față o veşnicie.

În peretele muntelui se ivise o deschizătură. De la distanța la care se aflau însă nu puteau aprecia adîncimea ei. Stanca, nerăbdător, voi să se îndrepte spre locul unde se produsese dezagregarea.

— Atenție! se auzi glasul sever al lui Vuia. Nici un pas ! Toată lumea stă pe loc. Peste 60 de secunde, dezagregatorul reintră în funcțiune. Atențiune... contact !

De data aceasta, efectul fu mai puternic. O pată neagră, imensă se ivi în peretele stîncos, care mai înainte păruse imuabil.

— Nimeni nu mă urmează! se auzi din nou comanda lui Vuia.

Cu un detector perfecționat de radiații atomice în mînă, cu ochii

fixați pe cadranul indicator, inginerul se apropia pas cu pas de locul dezagregării. Acul indicatorului începu să oscileze mai puternic. Vuia reveni la locul de pornire.

— Radiațiile sînt foarte intense, spuse el. Nimeni nu-şi scoate costumul. Pericol de moarte! Aşteptați să anihilăm radiațiile provocate de dezagregare.

Mîna mecanică începu să manevreze comutatoarele aflate în spatele dezagregatorului. Brațul articulat începu să se legene, lăsîndu-se tot mai jos. Plimbarea lui era înceată, ca şi cum ar fi arătat fiecare centimetru pătrat de teren.

— Ce faci ? întrebă nerăbdător Stanca prin microfonul său.

— Dirijez contraradiații neutralizatoare pe terenul infectat, explică Vuia. E o operație cu mult mai îndelungată decît dezagregarea. Cred însă că în mai puțin de o oră ne vom putea apropia de munte.

Un nou control cu detectorul special arăta că terenul e curat. Cei patru îşi scoaseră costumele protectoare.

— Uff! În sfîrşit! gemu Stanca, cuprins de frigurile nerăbdării.

Ceilalți îi urmară exemplul. Chiar şi Vuia, care pînă atunci se stăpînise, porni cu pas grăbit spre peretele de munte din față. O deschizătură enormă dădea acces într-o peşteră întunecoasă.

— Repede, aparatele ! spuse febril Virgil Stanca.

Aduseră detectorul sonic şi-l instalară în grotă.

— Ce miros curios, spuse Mariana. Nu vi se pare că este amoniac ?

— Ba da. Să fim prudenți.

În fața lor se deschidea prima încăpere a unei peşteri spațioase. Pereții aveau însă o netezime ciudată, ca şi cum peste ei ar fi curs o materie mată, catifelată. înaintară. în calea lor dădură peste oase de proporții neobişnuite, bucăți de piatră care ar fi putut fi folosite ca unelte.

— O vatră ! spuse cu glasul gîtuit de emoție Stanca.

într-adevăr, spre centrul peşterii, cîteva blocuri de piatră erau

aşezate în cerc. în mijloc cenuşă. în jur oase sparte.

— O vatră! De cîte zeci de mii de ani se află oare aici? spuse încet Mariana.

Pregătirile pentru punerea în funcțiune a detectorului sonic fură făcute cu febrilitate. Cei patru aproape că nu schimbau nici un cuvînt. Bornele fură fixate în peretele cel mai ferit.

Lămpile se aprinseră pe rînd. Cadranele manevrate de Vuia începură să se rotească. Zumzetul monoton indica funcționarea normală a aparatului. Reîncepură zgomotele acelea puternice pe care le mai auziseră şi în grota de pe terasa inferioară.

— Nu merge, spuse Vuia scrîşnind din dinți. Aparatul meu nu funcționează normal. Nu se poate să fie impresiuni identice în ambele grote.

— Ba se poate, interveni Mariana. Condițiile momentului au fost doar aceleaşi pentru toate peşterile de prin partea locului. Mai ai răbdare.

în detectorul sonic se produse din nou zumzetul acela monoton, apoi... pe neaşteptate... în difuzorul aparatului se auzi un vuiet care se mări treptat. Şi din vuietul acesta Începură să se desprindă sunete articulate, mai întîi slabe, îndepărtate, apoi, pe măsură ce Vuia manevra manetele amplificatorului, mai clare, mai puternice. Erau sunete guturale, aspre :

— Hrroo I Hrroo !

Un răget îi făcu pe cei de față să se înfioare. Venea tot din difuzor. Sunetele erau acoperite din cînd în cînd de bubuituri, apoi redeveneau clare.

— Onhmm ! Onhmm ! Hrroo !

încordarea se citea pe fețele tuturora.

— De cînd au rămas sunetele acestea întipărite în stîncă ? spuse cu glas tare Vuia.

— Personal, cred că de cîteva sute de mii de ani, spuse Stanca.

Sunetele emise păreau acum ale unei lupte. Cuvinte monosilabice, greu de identificat din cauza exprimării guturale, punctau diferitele momente. Magnetofonul înregistra fără întrerupere.'

Mariana se ridicase între timp şi se îndreptase spre fundul peşterii. Razele soarelui care pătrundeau prin intrare căzeau acum exact pe o altă deschizătură, mult mai mică şi aproape circulară. Mariana trecu prin ea într-o altă grotă,

complet cufundată în întuneric. Aici mirosul de amoniac era mai intens.

Ochii îi lăcrimau. Aprinse puternica lanternă electrică şi plimbă fasciculul luminos, de peste cinci sute de waţi, în jurul ei. Peştera era goală. Aşa i se părea.

Deodată... Gheara groazei se înfipse puternic în pieptul Marianei... Nu... nu se poate... era o iluzie... Simţi că i se opreşte respiraţia... Voi să strige... să-şi cheme prietenii în ajutor... dar din gîtlejul ei nu ieşi decît un sunet slab, gutural, care se pierdu în semiobscuritatea peşterii...

în faţa ei, proiectată parcă pe peretele neted al grotei, văzu o arătare... O fiinţă cu arcadele sprîncenelor puternic ieşite în afară, cu mîini neobişnuit de lungi, ajungînd aproape de genunchi... Fiinţa aceasta purta în mîini o armă, un topor rudimentar de piatră... expresia îi era fioroasă... apoi se mai ivi un bărbat, încă unul... o femeie. Apoi o matahală blănoasă... un urs uriaş... ursul cavernelor... Şi toate acestea erau în continuă mişcare... veneau parcă spre ea.

Mariana avea nervii tari. Cu toate acestea, neaşteptatele apariţii o zdruncinară. Peretele din fundul peşterii prindea tot mai mult viaţă, şi, în semiobscuritatea care domnea înăuntru, totul căpăta un aspect halucinant, înspăimîntător. Făcu un efort supraomenesc spre a-şi recăpăta calmul... să raţioneze... totul e o iluzie... dar, nemai- putîndu-se stăpîni, scoase un strigăt strident, răscolitor, care răsună lugubru în grote.

Cei trei bărbaţi, care la început nici nu-i observaseră dispariţia, rămaseră încremeniţi pentru o clipă. Apoi, ca împinşi de resort, se repeziră spre locul de unde venea strigătul.

— Mariana ! Mariana! Unde eşti ?

— Aici ! Aici ! abia putu răspunde ea.

O găsiră palidă, sprijinită de un perete şi arătînd fără să fie în stare să articuleze un cuvînt spre fund, unde pe peretele întunecat apăreau mereu alte imagini.

Cei trei bărbaţi rămaseră privind uluiţi spre imaginile care se desfăşurau cu mare încetineală în faţa ochilor lor. Virgil fu primul care-şi reveni şi începu să strige înfrigurat :

— Fotografii! Luaţi fotografii şi notiţe!

Fără să întrebe, fiecare-şi luă caietul de note pe care-l avea în permanenţă la îndemînă şi începură să scrie.

Vreme de jumătate de oră, imaginile se iviră ca într-un diascop, aici mai clare sau mai confuze, apoi peretele se întunecă din nou şi totul dispăru.

Mai aşteptară o vreme, dar peretele căpătase acuma o coloraţie neagră, iar pe suprafaţa lui nu mai apărea nimic.

— Ce-a fost asta ? întrebă cu voce uşor gîfîită Mariana.

— Un fenomen pe care nu cred să ne mai fie dat vreodată să-l vedem, spuse Virgil.

— Numai că nu înțeleg cum s-a putut produce acest fenomen... grăi încet Rogobete.

— Priviți în jurul vostru, îşi începu atunci Andrei Vuia explicațiile. Ne aflăm într-un fel de cameră obscură, pe care o constituie grota aceasta. Intrarea micuță şi întîmplător circulară este întocmai unui obiectiv. Ceea ce ați văzut sînt imaginile unor evenimente petrecute cîndva în negura timpurilor în grota de la intrare. La o anumită incidență^ a razelor luminoase, imaginile au fost proiectate pe acest perete, care a fost acoperit, desigur, cu un strat fotosensibil, a cărui natură o vom stabili prin cercetări de laborator. Zguduirile produse de intrarea noastră forțată în peşteră au degajat o pungă de vapori de amoniac, aflată în masa stîncoasă. Mirosul este concludent. Sub influența lor şi la lumina puternică a lanternei cu care a pătruns aici Mariana, stratul fotosensibil impresionat s-a developat pentru un scurt răstimp.

— Plauzibil ! comentă scurt Stanca. Socot însă că descoperirile noastre sînt nemaipomenite în arheologie. Din fotografiile şi notițele noastre şi din impresiunile sonore făcute în cealaltă grotă, vom putea cunoaşte şi reconstitui poate cel mai palpitant moment din istoria strămoşilor omenirii.

Un CENACLU LITERAR Într-Un LABORATOR.

Toamna tîrzie îşi aşternuse perdelele cenuşii de ceață peste oraş. Expediția arheologică Virgil Stanca revenise în capitală după cîteva luni petrecute în muncă laborioasă la Peştera Albastră. în laboratorul lui Stanca de la facultatea de arheologie domnea o căldură plăcută şi o lumină îmbietoare la lucru. în jurul unei mese acoperite aproape în întregime cu unelte de piatră, cu oase fosilizate şi schițe, se aflau Stanca, Vuia, Mariana Savu şi Ştefan Rogobete, care-şi lăsase pentru o vreme preocupările zootehnice, spre a răspunde chemării celor trei de a colabora la coordonarea materialului adunat în lunile petrecute pe munte.

— O să mai avem mult de lucru, tovarăşe profesor ? i se adresă Rogobete lui Virgil Stanca.

— Depinde, răspunse gînditor acesta. Coordonarea materialului va cere vreo trei luni, apoi urmează interpretarea lui, apoi...

— Apoi ?

— Apoi va trebui să ne întoarcem în vara viitoare la Peştera Albastră spre a continua exploatarea tuturor cotloanelor, care mai ascund desigur elemente de seamă... şi cine ştie... poate că va mai trebui să revenim prin locurile acelea cîțiva ani în şir... Ceea ce am făcut acum, e ca şi cînd am fi citit numai prefața unei cărți voluminoase. Studiul propriu-zis abia vine...

Vuia, care nu spusese pînă atunci nici un cuvînt, îşi aprinse o țigară şi

vorbi cu glas domol :

— ...Şi în cele din urmă vei face un referat, două, trei, poate chiar un volum de referate, pe care le vor citi numai specialiştii... Nu-i aşa, dragă Virgile ?

— Ar fi păcat... îi completă Mariana gîndul.

— Mare păcat! comentă şi Ştefan Rogobete.

Ochii Marianei străluciră atunci :

— Am o idee... o idee grozavă... Pentru mine, ca geolog şi spe- loolog. tema principală va fi să stabilesc natura rocilor, şi mai ales- Compoziția stratului superior care acoperă pereții peşterii. Lumina albastră este datorită, fără îndoială, unui material care sub influența luminii fulgerelor devine fluorescent. E o muncă pe care o voi începe aici şi o voi continua în laboratorul meu... dar nu despre asta este vorba...

— Atunci care este ideea ? spuse Stanca.

— Ideea mea este... să facem un mic cenaclu literar.

— Mariana! o apostrofă mustrător Vuia.

— Da, da, insistă tînăra savantă. Nu glumesc de loc. Socot că din notițele pe care le-am luat fiecare, din ceea ce am văzut s-ar putea face o lucrare literară care să popularizeze datele obținute, să evoce un fragment din viața strămoşilor omenirii... a locuitorilor cavernelor.

— Ia te uită! se minună Vuia. Să ştii că ideea nu este de loc rea. Virgile, eşti şi de data asta în domeniul tău. Fă repede o poezie despre oamenii de acum cîteva sute de mii de ani...

— Andrei! spuse mustrător Mariana, imitîndu-l pe Vuia.

— Ia staţi ! izbucni Virgil. Voi rîdeți, dar mie mi se par lucrurile cît se poate de serioase... Nu o să fac versuri cum insinuează cu umor Andrei, dar am putea scrie o povestire... o povestire despre o ceată de oameni străvechi, despre viața şi lupta lor, despre primii lor paşi pe calea progresului...

— Just ! se entuziasma Mariana. Dacă stai şi te gîndeşti, dobîn- direa primei unelte de piatră a însemnat pentru oamenii din ceata primitivă poate mai mult chiar decît construirea unui mecanism complicat în zilele noastre... iar cucerirea focului - pe care, după cum o arată vatra din peşteră, ei îl dobîndiseră - va fi însemnat tot atît de mult cît şi dezlegarea tainei atomului în deceniile trecute.

— Să începem, spuse încîntat şi Stanca. Ce titlu punem povestirii pe care o vom scrie în micul nostru cenaclu literar?

— Lupta pentru foc ! propuse Vuia.

— E prea unilateral, comentă Stanca.

— Stăpînul codrului ! spuse Mariana.

— Prea e limitat numai la codru !

— Ceata lui Hro I interveni atunci Rogobete, de care uitaseră cu toții în

focul discuției.

— Ceata cui ? se încruntă Stanca.

— Ceata lui Hro ! spuse puțin ezitînd Rogobete. Vedeți dumneavoastră, tovarăşe profesor, difuzorul detectorului sonic al tovarăşului inginer emitea foarte clar sunetul acesta, şi, nu ştiu cum, mie mi se pare că ar semăna cu un nume...

— Straşnic, Ştefane! spuse bucuros Virgil Stanca şi deschise un caiet pe a cărui primă filă scrise cît se poate de caligrafic titlul povestirii de mai jos:

CEATA lui Hro.
(povestirea arheologului Virgil Stanca).

Frigul începuse să se molcomească. Iarna fusese mai îndelungată ca de obicei. Undeva, în străfundul pădurii o ceată de ființe se strecurau înfricoşate de tot ce era în jurul lor. Erau ființe chinuite de foame şi decimate în lunile îndelungi şi grele de geruri şi lipsuri. Ceata era formată din cîteva zeci de bărbați, femei şi foarte puțini copii.

Viața în ceată era aspră. Pădurea era neîndurătoare, şi chiar aceia care aveau mai multă putere abia dacă puteau răzbi : urşii cavernelor, hienele lînoase, tigrii, fiare fără cruțare, luptau şi ele pentru viață, iar oamenii, care erau mai slabi, mai puțin înzestrați pentru luptă, erau victimele cele mai uşoare.

Cu toate acestea, şi fiarele începuseră să privească cu oarecare temere ființele acestea ce se țineau pe două picioare, cu brațele lungi, fără gheare tăioase ca ale lor, dar care izbuteau totuşi să iasă adesea învingătoare în lupta inegală cu ele.

Dacă se întîmpla ca în codru să se rătăcească vreun om singur, atunci era pierdut, căci nici o fiară nu se da înapoi să i atace. Oamenii observaseră lucrul acesta şi nu se mai avîntau decît în grupuri pe căile întunecate dintre copacii uriaşi, şi, mai totdeauna, cu urletele lui, grupul compact de trupuri impunea respect atacatorului singuratic.

Nevoia ii învățase să se apere în felul acesta. Îl ştiau de multă, de foarte multă vreme, de cînd gerurile aduse de viforosul Viiha, vîn- tul cu suflarea de gheață, care venea dintr-acolo de unde domnea întunericul fără pătruns, nu erau atît de năpraznice. După aceea ghețurile mînate de Viiha s-au lăsat tot mai jos, urmărindu-i. Roadele pădurii nu mai aveau timpul să se coacă şi piereau şi ele, iar viața

devenea tot mai grea. Piereau cu sutele şi cu miile, şi, an de an, numărul lor scădea.

începură să înțeleagă că între lumină şi căldură e o legătură strînsă şi că roadele sînt mai bogate atunci cînd e căldură multă. De aceea, mînați de nevoia

de a-şi potoli foamea, o porniseră încetul cu încetul spre lumină, spre miazăzi şi căldură...

Viiha, cel cu suflarea de gheață, era însă mai repede decît ei şi-i ajungea de fiecare dată din urmă începînd din toamnă şi pînă la începutul scurtei veri a acelor timpuri.

Dintre cetele care işi aflau adăpost în pădurile fără sfîrşit, ceata mai mare şi mai puternică era aceea condusă de Hro, cel care îl învinsese pe Grizu, ursul sîngeros.

La început nu formau o ceată, ci fiecare îşi făcuse culcuşul într-un copac înalt şi cu ramuri groase, cît mai aproape de vîrf, spre a nu fi ajunşi de ursul Grizu şi chiar de tigrul Haîrh, care era un cățărător de temut. De cum începea să se lase înserarea, după ce beau apă din izvorul apropiat de locul unde dormeau, se refugiau în culcuşurile făcute rudimentar, la întretăierea unor crăci mai rezistente, dintr-o împletitură de crengi.

Dacă scăpau de la izvor fără să fi plătit vreun tribut sîngeros fiarelor pădurii cărau sus în culcuş bolovani şi crăci mai groase pe care le întrebuințau ca proiectile dacă erau atacați în timpul nopții, în orice caz, în fiecare copac sta cineva de strajă, căci atîta vreme cît țineau beznele pădurea hăulia de lătratul lui Kviauu, hiena lînoasă, de mormăitul fioros al ursului care adulmeca mirosul de trupuri pe care le dorea ca hrană.

O dată cu zorii, lupta pentru existență reîncepea. Şi cum tufişurile de zmeură ofereau hrana cea mai lesnicioasă în timpul verii, oamenii se adunau în jurul lăstărişului, culegînd poamele aromate. Aşa s-a întîlnit într-o zi Hro cu Grizu şi de atunci a devenit el conducătorul cetei.

Era pe la mijlocul verii, şi, cu toate acestea, dimineţile erau reci. Prin viroagele care străbăteau ici şi colo pădurea se aduna atunci o ceață lăptoasă, umedă şi pătrunzătoare, ce amorțea mădularele celor care stătuseră ghemuiți şi nemişcați în culcuşurile din arbori, înfiorați de prospețimea dimineții, oamenii gemeau încetinel. Bărbații, mai voinici şi cu trupul în întregime acoperit de păr, îşi des- morțeau brațele lungi, care le ajungeau aproape de genunchi, apoi, dîndu-şi drumul din cracă în cracă, coborau la poalele copacilor, privind cercetători în jur, să nu se afle cumva vreun duşman prin apropiere. Dacă totul era în regulă, strigătul lor prelung chema şi pe ceilalți semeni jos. O nouă zi începea în codrul milenar.

Hro sări de pe ultima cracă şi scrută împrejurimea. Adulmeca vîntul care-i aducea mirezme lămuritoare, iar auzul său ascuțit prindea orice susur, orice zgomot, dîndu-i de îndată tîlcuirea adevărată. Era un individ excepțional de voinic. Mic de stat, ca toți semenii lui, avea o musculatură puternică, ce făcea să-i onduleze pielea păroasă

pe întregul trup. Avea priviri crude, care scăpărau sub sprîncenele stufoase

şi scoase în afară. Fruntea îngustă şi teşită şi umerii obrajilor proeminenți îi dădeau un aspect de temut.-

Ajuns jos, la poalele copacului, îşi sprijini spatele de trunchiul rugos, balansîndu-se uşor pe genunchii îndoiți. Văzu la picioarele lui o frîntură de cracă, avînd la un cap o ruptură ca un cîrlig. Era un fel de ghioagă rudimentară pe care o apucă neîndemînatic de capătul mai subțire, ținînd-o cu toate cinci degetele de aceeaşi parte. Cu toată vigoarea apucăturii, atunci cînd o roti peste capul său ca pentru a o cîntări, îi căzu din mînă. O apucă din nou. Dar şi de data aceasta, deşi îşi dădu seama că brațul îi este astfel cu mult mai puternic şi mai de temut, simți nevoia să apuce capătul crengii şi cu mîna cealaltă, spre a fi mai sigur.

îşi ridică fața în sus, spre copac, şi scoase strigătele de chemare :

— Veniți! Veniți! Nu-i Grizu, nu-i Haîrh, nici Kviauu. Hro, Hro puternicul e aici.

Din copac începură să coboare rînd pe rînd şi ceilalți semeni. Se grămădiră în jurul lui Hro sub copac. Copiii scînceau de foame. Cîțiva bărbați se îndreptară spre izvor pentru a cerceta locurile. Izvorul era locul cel mai periculos, atît cînd mergeau să bea apă pe înserat, cît şi în zori, căci aici pîndeau fiarele pădurii.

După scurtă vreme răsună şi chemarea lor.

— Veniți! Veniți! Nu-i Grizu, nici Haîrh, nici Kviauu.

Micuța ceată se grăbi spre izvor şi-şi astîmpără setea. Apoi o luară cu toții spre zmeurişul care se afla în luminişul apropiat ca să-şi astîmpere foamea.

Femeile, care nu erau mai puțin voinice ca bărbații şi care aveau un aspect asemănător, culegeau rădăcini, al căror gust îl aflaseră şi care le erau pe plac. Culegeau şi unele ierburi cu gust dulceag, ca untişorul, sau cele cu gust mai aspru, ca păpădia, pe care le dădeau copiilor.

Bărbații căutau însă hrană mai consistentă, căutau carnea pe care o consumau crudă atunci cînd o găseau, căci vînau pe vremea aceea cu mare greutate. Cel mai adesea se înfruptau din resturile de elani, zimbri sau alte vietăți ale pădurii răpuse de fiare.

Dar carnea era rară. Abia dacă izbutea vreunul să nimerească o pasăre cu o piatră zvîrlită cu putere, dar neîndemînatic. Numai vînătorii îndrăzneți stăteau la pîndă zile întregi, răpunînd cu mare greutate vreun cerb, căruia îi săreau în spate şi pe care-l sugrumau. Apoi îl mîncau.

Hro rămase în urma cetei sale, purtînd tîrîş după el ghioaga pe care o găsise întîmplător în pădure. Mai făcuse el încercarea şi ştia că izbitura cu o asemenea armă este năpraznică şi de data aceasta simțise că lemnul acesta tare şi greu e o armă cum rar mai găsise.

Altădată, arunca arma de care se folosise imediat ce nu mai avea nevoie de ea. Acum simțea însă un imbold lăuntric care-l făcea să nu lepede frîntura de cracă. Şi, tot străduindu-se să o poarte mai uşor, îşi petrecu fără vrere degetul cel

mare al mîinii drepte de-a curmezişul palmei. Craca i se fixă uşor în mînă, înțepenită acolo de degetul cel mare pus pieziş peste palmă.

Hro ridică cu brațul lui puternic craca şi o mînui întîi cu timiditate, apoi din ce în ce mai îndrăzneț. Nu-i mai scăpă. Dimpotrivă, părea o prelungire a brațului şi în rotirea ei năpraznică îi vîjîi peste cap. Se învioră el însuşi, temîndu-se de acest şuier, pînă atunci necunoscut.

— Hro ! Hro! îşi răcni el atunci bucuria pentru un lucru de a cărui însemnătate nici nu-şi dădea încă seama.

— Hro ! Hro ! şi se repezi în salturi scurte, pe urmele celorlalți, spre zmeurişul din luminiş.

în jurul tufelor cu zmeură se strînseseră oameni şi din cetele ce-şi aveau culcuşul prin apropierea pomilor unde se adăpostea ceata din care făcea parte şi Hro, începuseră să se simtă legați între ei, căci pericolele comune la care erau adesea expuşi şi faptul că le rezistau împreună îi făcuseră să fie mai îngăduitori unii față de ceilalți.

— Hro ! Hro !

Semenii se adunară în jurul lui Hro, care le arătă brațul întins cu ghioaga pe care o găsise sub copac. Îl priviră, dar nu înțeleseră ce vrea.

— Hro cel puternic ! Hro cel puternic!

După o vreme îndelungată, oamenii învățaseră, datorită lui Hro, să mînuiască cu mai multă vigoare ghioagele. într-o zi, pe cînd se aflau în căutarea hranei, se auzi din adîncul zmeurişului un mormăit fioros, care nu mai avea nevoie de tălmăcire. Îl cunoşteau cu toții : Grizu sîngerosul fusese tulburat şi acuma va cere jertfă pe cineva din ceată ca să-şi astîmpere mînia.

O rupseră cu toții la fugă de-a curmezişul luminişului spre pădure, sperînd să-şi afle salvarea cățărîndu-se prin copaci. Hro şi vreo zece bărbați ai cetei rămaseră mai la urmă. Se înarmaseră cu bucăți de lemn, care nu erau decît nişte arme ridicole față de fiorosul urs al acelor vremuri.

Lăstărişul se spintecă la un moment dat în două, şi în mijlocul poienii apăru ursul, orbit mai ales de primele raze ale soarelui. încurajat de oprirea fiarei, unul dintre vînători se repezi înainte şi izbi cu un retevei capul bestiei. Lemnul se frînse de parcă ar fi fost un pai, căci lovitura fusese năpraznică.

Ursul părea însă că nici n-o simțise. Capul lui imens răsunase sub izbitură ca o tigvă goală, dar nimic mai mult.

— Hro ! Hro ! răsună strigătul vînătorilor, înspăimîntați totuşi de curajul tovarăşului lor.

Fiara se legănă o clipă, ca o barcă mînată uşor de valuri, se săltă apoi cu repeziciune uimitoare pe două picioare şi se lăsă să cadă din nou greoi la pămînt.

Toate acestea se petrecură cu atîta repeziciune, încît cei de față nici nu putură să vadă bine cum labele din față ale lui Grizu terciui- seră trupul

vînătorului care nu apucase să se retragă. Urletul lui sfîşietor răscoli însă codrul pînă la mare depărtare, semănînd groază printre toate vietățile.

Vînătorii se dădură repede înapoi.

Grizu sîngerosul îşi luase plata pentru că a fost tulburat. Grizu îl va mînca pe cutezător şi-i va lăsa pe ceilalți în pace.

Numai Hro rămase nemişcat locului. Mîna lui enormă strîngea cu forță capul ghioagei. încît vinele mîinii îi ieşiră în relief. înarmat cum era, se simțea tare şi voia să lupte cu Grizu. în mintea lui se petrecu ceva ciudat. Sub presiunea pericolului, creierul său, care nu reacționa decît sub impresiile de moment şi pentru situații imediate, făuri un plan. Hro nu-şi dădu bine seama ce este asta, dar simțea că este ceva care-l va ajuta să iasă învingător.

— Eu am brațul mai lung decît Grizu ! îşi spuse el. Eu am brațul mai lung. Brațul meu va lovi ochiul lui Grizu, şi Grizu nu mă va mai vedea. Şi atunci voi lovi mereu, mereu, şi Grizu nu se va mai mişca, iar Hro cel puternic va lua blana lui Grizu şi-l va mînca. Hro ! Hro ! răcni el atunci din răsputeri şi s^ avîntă în calea fiarei.

Toți membrii cetei, care se opriseră pe liziera poienii, priveau cu ochii dilatați de groază fapta lui Hro. Vînătorii făcură cîțiva paşi timizi spre mijlocul luminişului.

— Hro ! Hro ! strigară şi ei spre a speria bestia.

Ursul, care se pregătea să-şi devoreze victima, îşi ridică alene capul uriaş şi privi spre ființa aceea pitică, ce îndrăznea să-l tulbure, atunci cînd mirosul de sînge cald îi gîdila nările. Scoase un mormăit fioros, dar piticul continua să strige şi să-i joace în față, amenin- țîndu-l. Dădu să-şi înfigă colții în cadavrul vînătorului. dar în clipa aceea simți o durere ascuțită în ceafă. Ciotul ca un cîrlig din vîrful ghioagei lui Hro i se înfipse în trup, sfîşiindu-i carnea.

Se ridică în două picioare cu un răget atît de îngrozitor, încît oamenii care se aflau la marginea luminişului dispărură în pădure, iar vînătorii o rupseră la fugă înapoi. Se lăsă să cadă greoi acolo unde-l vedea pe adversar, dar căzu în gol. Hro sărise sprinten într-o parte, iar ghioaga lui, vîjîind, izbi din nou arcada ursului, sfărîmîndu- i-o. Grizu rămase amețit o clipă, apoi se năpusti asupra omului care continua să-i joace sprinten în față. O nouă izbitură, de data aceasta mai bine țintită, îi zdrobi ochiul cu totul. Şi repede încă o lovitură, şi încă una... Vînătorii cetei prinseră curaj şi se apropiară la rîndul lor. Amețit şi mai tare din cauza apariției atîtor adversari, Grizu se învîrti pe loc fără să mai atace, în timp ce loviturile curgeau potop din toate părțile. Căzu moale pe labele din față.

Hro se apropie. Prinse ghioaga cu ambele mîini, cu degetele mari cuprinzînd coada întocmai ca un inel şi începu s-o rotească cu putere, apoi o trînti cu o forță năprasnică în capul ursului, încît pămîntul vibră uşor de puterea loviturii.

Se auzi un trosnet sec, iar prin craniul crăpat al fiarei se văzură creierii.

Unul dintre bărbați, lacom şi fără să respecte legea codrului, se repezi să mănînce. Dar cu o ultimă zvîcnitură laba fiarei îl izbi cu atîta putere, încît îl trînti cu coastele rupte la vreo zece metri.

— Hro! Hro! îşi strigă vînătorul numele şi izbi din nou capul ursului zdrobindu-l. Eu sînt Hro cel puternic, care l-a învins pe sîn- gerosul Grizu. Şi puse piciorul pe trupul fiarei răpuse.

— Hro ! Hro cel puternic ! începură să strige şi ceilalți numele învingătorului. Hro l-a învins pe Grizu ! Hro este stăpînul lui Grizu.

Se dădură înapoi, căci primul care avea dreptul să-şi potolească foamea din trupul vînatului era învingătorul.

Făcură apoi cerc în jurul cadavrului. Se prosternară în fața fiarei răpuse, căci îl ştiau pe Grizu puternic şi stăpîn al codrului şi văgăunilor. Ei îl mîncau acuma, dar alt Grizu avea să vie înapoi ca să-i mănînce pe ei şi avea să tie din nou luptă, aşa acuma şi pînă la sfîrşit, cît aveau să fie oameni în codru.

Femeile şi copiii se adunaseră în cerc, ceva mai departe, aştep- tînd să li se dea şi lor din sîngele şi carnea vînatului. Vînătorii apucaseră fiecare cîte o piatră ascuțită, culeasă anume pe vadul izvorului, şi începură să spintece anevoie fiara. Îi desprinseră încet blana, pe care o luă Hro şi se înfăşură în ea. Şi abia spre seară începură cu adevărat ospățul cu carne crudă. Dar înserarea se lăsa cu repeziciune, aşa că fiecare luă cu el cît putu din carnea acestui vînat neaşteptat şi se retrase în copacul unde-şi avea culcuşul.

Din ziua aceea, Hro rămase vînătorul stimat de cei din jurul său. Cetele de prin copacii învecinați se uniră cu ceata lui, iar bărbații, care

învățaseră cu încetul să țină măciucile în felul lui Hro, aveau mai multă putere în luptă. Văzură însă că lemnul se frînge uşor şi că piatra îi mai dură. Dar piatra era puțină în pădure. Şi atunci Hro hotărî să pornească cu toții pe firul izvorului, prin pădure, în căutarea hranei, a unui loc unde Viiha nu pustieşte (inului iarna cu suflarea lui înghețată.

LA MARGINEA PĂDURII.

înaintarea cetei lui Hro prin pădure era anevoioasă. Desişul, rar şi frica de necunoscut îi făceau să meargă cu băgare de seamă. Ici şi colo întîlneau cete izolate de oameni, cu care se luptau uneori şi pe care-i învingeau, căci ei ştiau să mînuiască armele mai bine.

Se făcu lumină şi întuneric de multe ori, iar Oooh strălucitorul ii se arătase binevoitor. Într-o zi, cam pe vremea cînd viforosul Viiha începu să sufle din crestele întunecate ale munților, ajunseră la marginea pădurii. În fața lor se deschidea o vale nu prea largă, dar care li se păru nemaipomenit de luminoasă

după traiul în umbra pădurii.

Izvorul devenise un năvalnic rîu de munte. Pe peretele dimpotrivă al văii, văzură resfrîngîndu-se razele strălucitorului Oooh şi îşi făcură atunci socoteala că acolo îi vor găsi în fiecare zi lumina şi căldura. Trecură apa şi urcară pe una dintre cele două terase ale văii. Cei mai îndrăzneți urcară şi pe a doua, care era mai adăpostită. Cînd se lăsă însă seara, se retraseră tot în pădure, făcîndu-şi culcuşul în copacii bătrîni.

încetul cu încetul, începură să se avînte mai mult pe vale. Şi cînd primele zile de iarnă începură cu fulguire înghețată, îndrăzniră să rămîie peste noapte în peşterile care se deschideau în inima stîncilor.

Aşa începu o nouă viață pentru ceata lui Hro.

Existența la adăpostul peşterilor era mai uşoară decît în culcuşurile din pădure. Ceata era ferită de ploile reci ale toamnei, de vînturile înghețate ale iernii şi atunci cînd gerurile erau mai năprasnice se refugiau în cea mai ascunsă grotă a peşterii, unde se grămădeau unii peste alții ținîndu-şi astfel cald. Numărul copiilor creştea pe zi ce trece şi dacă n-ar fi fost Grizu, care căuta şi el adesea adăpostul peşterilor, sau hiena Kviauu şi mai rar tigrul cu patru colți ca nişte săbii, atunci viața le-ar fi fost oarecum tihnită.

Anii treceau. Ceata nu se mai avînta decît foarte rar în pădure şi atunci numai pe la marginea ei, în căutare de poame şi rădăcini. Vî- nătorii, care îşi mai învățaseră meşteşugul, mergeau ceva mai departe, dar atunci numai cu băgare de seamă şi în grupuri, căci pădurea le rămînea duşmană.

într-o dimineață de început de vară, atunci cînd copacii dădură primii muguri, bărbații din ceata lui Hro porniră la vînătoare.

— Fano, cerbul cu coarne rămuroase a venit cu ceata lui, spuse Hro la sfatul vînătorilor. Fano cerbul aduce pe urmele sale pe Hairh, tigrul cu colți albi şi tăioşi. Fano cerbul trebuie să plece.

— Ceata are nevoie de carne, ridică glasul un vînător mai tînăr. Noi să-l ținem pe Fano cerbul şi pe alt Fano cerbul şi încă unul Din carnea lui vom minca noi, vor mînca copiii şi se vor face mari şi vlnători puternici.

— Olim, vînătorul cel tînăr, nu ştie ce spune, mîrîi aspru Hro. Cum o să prindem pe Fano cel repede de picior ? Fano nu stă la luptă ca să-l răpunem. Hairh, îl prinde pe Fano în goană. Ohm nu ştie să fugă ca Hairh. Fano trebuie să plece.

— Ohm, vînătorul cel tînăr, îl poate prinde pe Fano, şi încă o dată pe Fano şi încă unul dacă toată ceata face ce spune el, spuse tînărul şi se ridică în picioare din cercul vînătorilor care stăteau chirciți la sfat.

Hro se ridică şi el furios, rotindu-şi ghioaga temută de toate vietățile pădurii.

— Hro ! Hro! strigă el. Hro cel puternic, el l-a ucis pe Grizu şi i-a luat

blana, Hro aduce carne pentru ceată, Hro cere ascultare sau luptă!

Ohm era mai înalt ca Hro. Trupul lui tînăr şi vînjos era acoperit cu mai puțin păr decît al celorlalți bătrîni. Mergea mai drept, mîinile îi erau mai puțin lungi, sprîncenele mai puțin stufoase şi fruntea mai puțin teşită. Privirile, deşi aspre, scăpărau de o lumină vie, în care se citeau înțelegerea şi frămîntarea necontenită a gîndului.

— Hro este puternic, spuse tînărul vînător. Hro este viteaz ! Şi Ohm este puternic şi nu ştie de frică, mai spuse el, dar nu vrea să lupte cu Hro ! Ohm vrea să-l vîneze pe Fano !

Sfatul vînătorilor se împărți în două tabere. De o parte erau bătrînii, cei de-o vîrstă cu Hro, care-l ştiau de frică. În cealaltă tabără erau tinerii, copiii născuți în peşterile din coasta muntelui, care-i țineau partea lui Ohm.

— Ohm, vînătorul cel tînăr, are dreptate! strigau ei. îl vînăm pe Fano cerbul cel sprinten, şi carnea lui va îndestula ceata.

Lui Hro îi clănțăniră dinții de furie. Îi vedea pe tinerii din ceată ridicîndu-se, zi de zi, mereu mai mulți. Bătrînii, atîția cîți mai rămăseseră dintr-ai lui, se duceau rînd pe rînd în străfundurile peşterii, de unde nu mai reveneau. Şi, cu toată vitejia lui, se temea de tineri, mai ales de Ohm, care în fiecare zi născocea ceva nou şi care nu se ştia de nimeni. Curajul său îi inspira respect lui Hro. îşi amintea de după-amiaza fierbinte de vară cînd se adunaseră nori grei de furtună peste vale. Aşa se întîmpla atunci cînd Oooh îşi revărsa mai amarnic văpaia razelor lui. Atunci începeau bubuiturile care scuturau stîncile şi dintre norii negri plesnituri de foc izbeau muntele.

Ceata se adăpostise speriată sub copacii stufoşi de la marginea pădurii. Tunetul hăulea pe vale, iar copacii se agitau în bătaia vîntului. Şi atunci cerul se despică, iar Oooh se prăbuşi ca un şarpe de foc pe copacul sub care se chirciseră cei mai mulți vînători. Copacul prinse să ardă ca o făclie, iar oamenii de sub el rămaseră pe loc, chirciți şi negri, arşi de dogoare.

Înspăimîntată, ceata se năpusti în tot felul de adăposturi, spre a se depărta de copacul incendiat. Numai Ohm se repezi să cuprindă flac'ăra, să o rețină. Neştiutor, voia să o cuprindă în palme, dar dogoarea arsurii îl făcu să se schimonosească de durere.

Din ziua aceea, cuvîntul lui Ohm avea greutate în ceată, căci el fusese primul care a încercat să prindă flacăra, pe puiul lui Oooh, şi s-o supună oamenilor.

— Ohm, vînătorul cel tînăr, vrea să-l vîneze pe Fano, spuse furios Hro. Dar Fano va fugi şi va fugi şi vînatul din vale, şi atunci ceata va pieri de foame...

— Hro cel puternic să vîneze în vale, răspunse atunci Ohm, iar eu cu cîțiva vînători îl vom fugări pe Fano cerbul. Şi de nu-l vom prinde, tot noi va trebui să dăm hrana care va lipsi cetei...

Sfatul se termină. Vînătorii se pregătiră de plecare. Hro cu cei ai lui,

înarmați cu bîte, o luară în jos pe vale. Acolo era locul unde veneau adesea şi oamenii din altă ceată, aceea a lui Haro, care-l prinseseră pe puiul lui Oooh, flacăra vie şi dătătoare de căldură.

Ohm strînse în jurul său pe toți cei de-o seamă cu el şi mai aduna şi pe băietanii mai răsăriți ai cetei, care aveau să intre curînd în rîndul vînătorilor. Se traseră spre marginea pădurii ca să țină sfat.

— Fano este sprinten, începu Ohm sfatul. Noi nu-l putem ajunge cu ghioagele noastre. Dacă Fano sare de pe peretele de stîncă în fundul prăpastiei, atunci vînătorii îl pot lua de acolo şi să-i mănînce carnea. Fano trebuie să sară de pe peretele de stîncă. Aşa spune Ohm, vînătorul cel tînăr.

— Oooh îl trimite pe Fano să sară de pe peretele de stîncă, spuse atunci un altul dintre vînători.

— Să-l căutăm pe Fano, cerbul cel sprinten, spuse Ohm.

Porni şi ceata celor tineri. Ohm păşea în fruntea alor săi, înarmat cu o ghioagă grea şi puternică, mai puternică decît a lui Hro.

De cînd era copil se obişnuise să culeagă pietrele cele mai tari şi mai ascuțite din care-şi făcea tot felul de unelte de joacă. Cu vremea, toată ceata ştia că răzuitoarele şi cuțitele de piatră ale lui Ohm erau cele mai bune şi mai ascuțite. Le aşchia răbdător pînă luau forma pe care o dorea el. îşi făcea mici topoare de piatră cu care începuse să cioplească lemne şi pe care le arunca cu dibăcie în vînatul mic, pe care-l dobora în felul acesta.

Într-o zi, pe cînd privea îndelung ghioaga de lemn cu capul format dintr-o rădăcină lustruită de vreme, îi veni în minte să pună în locul lemnului de la un capăt o bucată de piatră, aşa cum ştia el să aleagă. Căută o cracă groasă şi tare şi legă la capătul ei mai gros, cu curele din piele de capră, un topor de piatră dintre acelea făcute de el. Cumpăni arma în mînă, izbi cu ea în jur, tăie un copăcel tînăr şi văzu că toată treaba merge mai uşor. Căută atunci o altă cracă, pe care o spintecă la cap şi băgă în despicătură lama de cremene a toporului, pe care o legă tot cu fîşii de piele. într-o prăjină fixă o lamă subțire şi ascuțită de silex, făurindu-şi astfel prima suliță.

Aşa era înarmat Ohm. Tinerii îşi făuriră şi ei arme asemuitoare, dar fiecare pe măsura măiestriei lui. înarmați astfel, pătrunseră în codru, avîndu-l pe Ohm în fruntea lor.

Ohm adulmeca aerul în jurul său. Ceilalți, mergîndu-i tăcuți pe urme, făceau la fel. Cunoşteau mirosul lui Fano. Vîntul le bătea din față, aducînd tot felul de izuri ale codrului. Se apropiară cu încetul de izvorul cerbilor. Era vremea celui de-al doilea adăpat.

Erau aproape şaizeci de vînători, care se răspîndiră în jurul locului, aşteptîndu-şi prada. Se tupilaseră la pămînt, prin tufişuri şi rămaseră nemişcați.

Cînd Oooh străbătuse jumătate calea spre apus, Fano şi ceata lui se

apropiară de izvor. Călcau cu băgare de seamă, adulmecînd necontenit. Simțea mirosul răspîndit de trupurile ființelor cu două picioare, dar mirosul acesta se afla de la o vreme în toată pădurea. Cu toate acestea era neliniştit, căci, oricum s-ar fi întors, adulmeca mirosul acesta stăruitor, şi simțurile lui îi spuneau că e în pericol, îşi aduse ceata pînă la firul de apă şi, în timp ce ciutele şi puii se adăpau, el sta de strajă, cu capul său minunat, împodobit de coarne puternice, ridicat drept în sus.

Deodată se iscă o larmă înfiorătoare în pădure. Zgomote asurzitoare veneau din toate direcțiile. Vînătorii săriseră în picioare urlînd şi izbind cu armele lor în copacii şi în tufişurile din jur. Ceata cerbilor şi ciutelor rămase vreme de o clipită amețită, apoi încercă să fugă. Un grup de vînători îi tăie calea. Luă altă direcție. Zadarnic. Nici pe aici nu puteau trece. Zăpăciți, veniră înapoi la izvor, dar şi în direcția asta le era tăiată calea.

Vreme de aproape o oră, ceata fu hăituită fără milă, pînă ce se angajă pe singurul făgaş liber, care ducea afară di$_n$ pădure, spre buza prăpastiei.

Vînătorii, păstrînd necontenit cercul, alergau pe urmele cetei, ne- slăbind nici o clipă zgomotul şi sporind astfel panica animalelor. Ceata izbucni afară din pădure pe terasa care domina prăpastia, dar, uluită de spațiul liber, voi să se întoarcă. Dinspre marginea pădurii urletele se auzeau însă tot mai aproape, tot mai puternice. În cele din urmă, apăru şi lanțul vînătorilor, care-şi agitau armele.

Ceata cerbilor începu să se rotească pe un spațiu mereu mai res- trîns. În goana lor rotitoare se apropiau de buza prăpastiei, dar de fiecare dată reveneau zadarnic spre pădure.

Hăituirea dura de vreme îndelungată. Ziua amenința să se termine fără rezultat. Ohm se repezi atunci înaintea cetei de cerbi agitîndu-şi toporul. Fano se oprise şi el. îşi plecă fruntea cu coarnele rămuroase. Era gata să-şi primească adversarul. Ohm se temea de coarnele cerbului şi se oprise la oarecare distanță rotindu-şi toporul. Îl rotea repede, mereu mai repede, pînă ce acesta îi scăpă din mîini şi izbi cerbul drept în frunte, zdrobindu-i craniul. Frumosul animal se cutremură tot sub violența loviturii. Grumazul său puternic se înfioră şi se prăbuşi în genunchi.

Cele ce au urmat s-au întîmplat atunci în cîteva clipe. O parte dintre vînători împinseră cîteva ciute pînă pe buza prăpastiei, iar bietele animale, nemaiavînd încotro, făcură saltul în gol, zdrobindu-se de stîncile ascuțite din fundul ei. Alții, care văzuseră lupta dintre Fano şi Ohm, au rămas atît de uimiți de îndemînarea neasemuită a semenului lor, uitaseră să mai strige. Momentul fu folosit de grosul cetei de cerbi, care scăpă prin golul dintre vînători şi dispăru în pădurea apropiată.

— Ohm! Ohm! îşi strigă vînătorul victoria.

— Ohm! Ohm! repetară şi tovarăşii săi.

Trupul lui Fano fu încărcat pe spinările lor şi dus în peşterile locuite de ceata lui Hro. Alții scoaseră ciutele moarte din fundul prăpastiei. Ceata era îndestulată cu carne pentru mai multă vreme.

Ohm îşi luă partea sa de învingător. Coarnele rămuroase ale lui Fano erau ale lui. Întîi voi să şi le facă podoabă. Văzînd însă cît sînt de ascuțite şi de tari, frînse cîteva ramuri şi le fixă adînc în nişte prăjini de lemn tare şi văzu astfel că sulițele erau cu mult mai bune şi mai tăioase decît cele făcute din piatră.

O dată cu lăsarea înserării sosi şi grupul condus de Hro. Urcară încet poteca ce ducea spre terasa a doua, unde se aflau peşterile locuite. Nu vînaseră nimic. La vederea prăzii bogate adusă de ceata

lui Ohm au început să-şi potolească şi ei foamea mîncînd din carnea cerbilor şi a ciutelor, care era gustoasă.

Cînd se lăsă amurgul cu lumina lui cenuşie, toată ceata era strînsă în peştera cea mare, în jurul grămezilor de carne proaspătă. în fața lui Hro se ridica grămada cea mai mare, căci acesta era dreptul lui de vînător priceput şi stimat.

— Ohm l-a vînat pe Fano, grăi Hro încruntat, căci auzise de întîmplările după-amiezii din spusele vînătorilor. Ohm este un vînător puternic. Dar el nu l-a vînat încă pe Grizu.

Hro ținea strîns mînerul ghioagei lui de lemn şi privea pieziş spre toporul cu cap greu de piatră al lui Ohm. Ar fi putut să dea cu ghioaga în tînărul vînător şi să-l zdrobească, dar se temea de judecata celei, care nu îngăduia acest lucru.

Ohm îl pîndea, la rîndul său, pe Hro, pe care-l simțea că-i e duşman. în mintea lui simplă îl prețuia totuşi pe Hro şi ştia că, atîta vreme cît nu l va învinge în luptă dreaptă, nu-i va putea lua locul. Şi la luptă cu Hro nu putea ajunge decît după ce-l va fi doborît şi el pe Grizu şi-i va fi luat blana. Se ridică atunci în picioare şi, rotind toporul, strigă :

— Ohm e vînător puternic ! Hro a spus: Ohm îl va doborî pe Grizu şi-i va lua blana.

Ohm îl doboară pe grizu.

Din susul întunecat al văii, de acolo unde apele clocotitoare ale rîului se prăvăleau din înaltul stîncilor înspumîndu-se, începuse să bată un vînt rece şi tăios. Frunzele copacilor se arămiseră şi acuma se aşterneau într-un strat gros pe pămînt.

Oameni din ceata lui Hro le adunau în grabă, grămădindu-le într-un loc uscat din fundul grotelor, ca să-şi facă culcuş călduros pentru vremea cînd sălbaticul Viiha, cel cu suflarea geroasă, se va năpusti de sus, de pe creste, în mantia lui albă şi înghețată.

La gura peşterii făcuseră un fel de zid din crengi şi bolovani, pentru ca Viiha să nu poată pătrunde la ei atunci cînd se repezea hăulind şi rupînd crengile copacilor.

în zilele de vifor, cînd nimeni nu se încumeta să calce în omătul rece de afară, se grămădeau în colțul cel mai ferit al grotelor gemînd din cauza asprimii vremii. Bărbații, cu trupul acoperit cu păr des ca o blană, făceau un cerc'în mijlocul căruia se aşezau femeile şi copiii. La îndemîna bărbaților se aflau bolovani mari şi ascuțiți, culeşi din albia rîului.

Cine putea să ştie ? Lui Grizu, cel fioros, nu-i era teamă de Viiha şi se trezea uneori înfometat din somnu) de iarnă, pornind după pradă. Şi ar fi fost vai de omul pe care l-ar fi întîlnit. Colții lui mari şi albi, ca nişte pumnale, l-ar fi măcinat îndată.

În peştera cea mare, ceata lui Hro se pregătea de iernat. Într-o firidă uscată grămădiseră rădăcini şi fructe, bureți şi ierburi, hrana săracă pe care le-o dădea codrul milenar. Dacă în vremea caldă a lui Oooh mai găseau pe ici, pe colo resturi de carne lăsate de fiare sau vînau chiar ei cu mare greutate, în timpul iernii mîncarea era puțină, şi mulți din ceată nici nu mai apucau vremea caldă. Trupurile celor care piereau era hrana celorlalți.

Hro şedea în locul cel mai ferit al peşterii. Puterea lui fără seamăn impunea respect tuturor. Din ceată nu se încumeta nimeni să-l înfrunte. Şi dacă se întîmpla ca vreunul să se împotrivească atunci cînd îi lua mîncarea din față, Hro mîrîia numai, trosnindu-şi fălcile puternice ieşite puțin în afară. Ochii lui scînteiau, iar răzvrătitul se trăgea temător deoparte.

Pe vale se lăsa înserarea. Şuieratul lui Viiha se întețea. Copiii scînceau tremurînd de frig şi frică, atîrnați de grumajii mamelor. Ceata, o grămadă de trupuri pătrunse de aeru' rece şi umed al toamnei, sta ghemuită în fundul peşterii. Pînă a doua zi în zori, nici unul dintre ei nu avea să mai iasă în bezna de afară, unde erau stăpîni fără tăgadă Grizu şi Hairh şi Kviauu, hiena fioroasă.

Cu toată întunecimea din grotă, oamenii vedeau chiar şi în timpul nopții. Pereții erau uşor fosforescenți, răspîndind o vagă lumină albăstruie, care contura masele mari ce s-ar fi mişcat. Pe deschizătura mică ce fusese lăsată la gura peşterii, pătrundea lumina rece, albă a lunei, făcînd ca deosebirea între alb şi negru să pară şi mai tăioasă.

Deodată, printre cei din peşteră trecu un freamăt. Pînă şi copiii încetară să mai scîncească. La intrarea în grotă, acolo unde erau grămădiți buşteni şi bolovani, se auzea un mormăit pe care-l cunoşteau cu toții : Grizu! Ghearele de oțel ale ursului hîrşcăiau pe granitul dur , smulgînd rînd pe rînd cîte un bolovan şi încă unul din întăritura făcută de oameni. Bolovanii se rostogoleau cu zgomot de tunet peste terasa povîrnită pînă ce dădeau undeva în fundul apei.

Grizu! Venirea lui Viiha îl făcea mai fioros decît în timpul verii, căci trebuia

să mănînce mai mult. mult de tot, ca să nu mai trebuiască să iasă din bîrlog pe timpul viscolelor. Şi atunci cînd adulmeca fiinţe ascunse în peşteri da năvală sfîşiind şi ucigînd.

— Grizu!

Hro se ridică dintr-un salt pe picioarele groase şi puternice, puţin arcuite şi cu genunchii îndoiţi. Apucă în palma-i enormă un bolovan

cu vîrf ascuţit şi rămase legănîndu-se uşor într-o parte şi alta. Clefăia furios din fălci mîrîindu-şi numele.

— Hro! Hro!

— Hro! Hro! strigau şi ceilalţi bărbaţi din ceată, apucînd Fiecare un bolovan care le era unealtă şi armă.

Femeile duseră copiii cît mai în fundul peşterii, apoi luară, la rîndu-le, pietre şi reteveie groase, se aşezară în spatele bărbaţilor, care făcuseră un semicerc.

Între timp, Grizu izbea furios zidul de stînci şi trunchiuri de copaci, năruindu-l cu încetul. Capul lui enorm, de vreo jumătate de metru lungime, apăru pe neaşteptate într-o gaură pe care izbutise s-o facă în perete. Scoase un mormăit furios, aproape un răget, care-i înfioră pe cei din peşteră.

— Hro! Hro! urlă şeful cetei, şi braţul lui se destinse brusc aruncînd bolovanul în Grizu.

Piatra vîjii prin aer şi izbi cu trosnet înfundat capul Fiarei. Dar ursul se scutură numai, ca şi cum l-ar fi atins un bondar. Capul i se trase pentru o clipită înapoi, şi două labe uriaşe, cu ghearele ca nişte cängi, apucară peretele zgîlţîindu-l. Stîncile se desprinseră cu un huiet puternic şi se prăvăliră peste interiorul peşterii, în care pătrunse acuma mai în voie lumina albă a lunei.

Ursul păşi greoi înăuntru. Se opri vreme de cîteva clipe ameţit de întuneric. încetul cu încetul, ochii i se deprinseră însă şi începu să-şi distingă adversarii. Mirosul trupurilor îi aţîţa nările, iar furia lui crescu.

Oamenii rămaseră încremeniţi locului, într-o tăcere care impre- sionă şi fiara. Temătoare de vicleşug, îşi plimbă capul cînd într-o parte, cînd în alta, nehotărîndu-se unde să atace.

Vînătorii cetei măriseră cercul prinzînd ursul la mijloc. Atunci, la un semn al lui Hro, scoaseră strigăte ascuţite de luptă, care-l uluiră la început pe atacator. Drept în faţa ursului se afla Hro, care-şi apucase între timp ghioaga.

— Hro! urla ceata, căutînd parcă să înspăimînte pe urs cu numele şefului, care-l mai învinsese o dată. Căci, în mintea lor, Grizu era mereu acelaşi.

Ursul se ridicase în două picioare, gata să se arunce asupra aceluia care îndrăznea să-l înfrunte. Hro îşi încordă braţul, îşi făcu vînt şi izbi cu ghioaga spre capul fiarei. Dar aceasta îi lovi numai umărul, provocîndu-i o rană superficială şi dureroasă, care-l înnebuni de furie, Se repezi înainte. Un luptător al cetei, care

încercă să-l lovească, se prăbuşi şi fu strivit de labele groase ale lui Grizu. Cu o

agilitate care nici n-ar fi fost de bănuit la o asemenea matahală, ursul trecu peste trupul celui ucis şi cu un dos de labă îl trînti la pămînt pe Hro. Ghioaga acestuia zbură undeva în întuneric, izbindu-se de perete.

Ceata se trase speriată înapoi, aşteptînd ca Grizu să-l zdrobească pe Hro. Şi atunci, după socoteala lor, nu mai aveau ce face, ci numai să aştepte judecata sîngerosului adversar, care avea să ia dintre ei atîta pradă cît îi era pe plac.

În clipa aceea- se întîmplă însă ceva ce nu se mai întîmplase de cînd era ceata ceată. În loc ca Grizu să fie lăsat, după legea pădurii, să-şi ia dreptul lui, cineva ii sări în cale, spre a-l apăra pe Hro.

— Ohm! îşi strigă atacatorul numele.

Fiara uită de adversarul căzut şi se îndreptă spre acela care i se ivise pe neaşteptate în cale.

Oamenii din ceată prinseră din nou curaj.

— Ohm! răcniră ei cu atîta putere, încît hăuli peştera pînă în adîncurile ei.

O ploaie de bolovani grei, mai bine şi mai puțin bine țintiți, izbiră ursul, făcîndu-l să se clatine pe picioarele dinapoi, pe care se ridicase.

Ohm avea în mîna dreaptă toporul de piatră fixat în despicătura unei crengi groase, care se lustruise de atîta întrebuințare. începu să joace sprinten în fața lui Grizu. Ursul, amețit de lovituri, era derutat de deplasările iuți ale vînătorului. Mişcîndu se în salturi scurte, acesta se depărtase puțin de Grizu şi acuma îşi rotea cu repeziciune peste cap toporul de piatră. Ursul îşi revenise. Se năpusti furios asupra omului. Dar toporul, mînuit precis, îi izbi craniul cu putere drept între ochi. Se auzi trosnetul sec al oaselor care se despicau sub izbitură. Fiara rămase o clipă amețită, împietrită, apoi mai făcu doi, trei paşi şi se prăbuşi horcăind într-o parte.

Ohm îşi apucă sulița pe care o sprijinise de un colț de stîncă la numai doi paşi de teatrul luptei. Era sulița cu vîrful bine ascuțit făcut din ramura de corn de cerb. Se apropie de Grizu, ochi liniştit locul rămas descoperit în partea stîngă a pieptului acestuia şi-şi făcu vînt. Arma pătrunse cu uşurință în trupul fiarei, care rămase nemişcată.

— Ohm! îşi strigă tînărul victoria.

— Ohm! răspunseră într-un singur glas cei din ceată.

Oamenii se dădură înapoi. Ohm se apropie de cadavru şi puse un picior pe el, apoi scoase un chiot prelung care răscoli străfundurile peşterii. Trase de la brîu un cuțit, pe care şi-l făurise dintr-un os, şi începu să jupoaie cu îndemînare blana ursului. Cei din ceată priviră uimiți noua unealtă, iar respectul pentru el crescu. Ohm era un vînător puternic şi viteaz. Ohm îl învinsese pe Grizu cel fioros. Ohm avea unelte cum nu aveau ei şi putea să le fie conducător.

În peşteră începu ospățul, cu toate că era noapte tîrzie. Ceata mînca oricînd

avea hrană. Numai Hro, care-şi revenise din amețeală, sta deoparte şi nu gusta din hălcile sîngerînde care fuseseră puse înaintea lui. Privirile-i piezişe nu-l mai slăbeau pe tînărul vînător, care se dovedise mai puternic decît dînsul.

Se temea de Ohm, de tinerețea şi puterea lui, şi mai ales de acel ceva pe care nu-l putea defini şi care era inteligența acestuia, putința sa de a crea unelte noi, folositoare cetei. Acest lucru trezi chiar şi la Hro un sentiment de respect pentru Ohm, de care, bineînțeles, el nu îşi dădea seama.

Hro simțea că timpul lui trecuse. Poate că mîine, cînd strălucitorul Oooh se va urca din nou peste munți, va trebui să se ducă în firida cea mai adîncă a peşterii, de unde nu se va mai întoarce.

În timp ce Hro era frămîntat de gîndurile acestea, bărbații şi femeile ridicau din nou baricade la intrare. Femeile se duseră apoi lîngă copii, în timp ce la lumina lunei, care se înălțase de-a binelea, bărbații țineau sfat sorbind măduva din oasele ursului răpus.

Chirciți la pămînt, atenți la freamătul necontenit al codrului, din care aflau dramele sîngeroase ale nopții, bărbații se sfătuiau.

Ohm se aşezase drept în fața şefului şi deschise sfatul.

— Grizu a plecat iar în beznă, spuse el.

— Grizu vine iar, răspunse Hro. Grizu e puternic. Lui Grizu nu-i e frică de nimeni !

— Numai de Oooh îi e frică, spuse unul dintre vînători.

— Grizu se teme de puii lui Oooh! Haro şi ceata lui sînt stă- pînii valurilor care ard şi ei nu se tem de Grizu. Nici de Hairh. De nici o fiară a codrului. Adu ne de la ceata lui Haro pe puiul lui Oooh.

— Cine-l stăpîneşte pe puiul lui Oooh nu se teme de fiare. Cine-l stăpîneşte pe puiul lui Oooh nu se teme de muşcătura înghețată a lui Viiha, spuse un alt bărbat din sfat.

— Adu-l pe puiul lui Oooh şi fii tu şef, Ohm ! continuă altul.

Ohm privi în jur cu ochi scînteietori.

în mintea lui vedea focul pîlpîind în peştera în care Viiha nu se mai încumeta să pătrundă. De mult dorea să aducă valul care arde. Alergase însă zadarnic pe urma trăsnetelor, unde credea că este vatra focului veşnic.

Odată l a prins furtuna în codru, iar trăsnetul care căzuse în apropiere aprinse un arbore înalt. Bubuitura îl speriase însă într-atît, încît n-a îndrăznit să-şi ridice fața de la pămînt multă vreme. Cînd a trecut furtuna, focul fusese stins de ploaia torențială. Acuma va aduce însă focul - îl va lua de la ceata lui Haro, care sta departe, dincolo de codru, pe cealaltă vale.

— Ceata lui Haro păzeşte pe puii lui Oooh, spuse Ohm. Ei ucid pe cei care se apropie de peştera în care arde focul veşnic. Ohm îl va aduce, cu toate acestea, pe puiul lui Oooh şi va fi şef.

PLECAREA În CODRU.

În zorii celei de-a doua zi, Ohm se pregăti de plecare. Se înarmase cu două topoare de piatră tăioasă, cu un cuțit de os şi sulița cu care-l doborîse pe Grizu. Pe umeri purta blana ursului, pe care şi-o prinsese peste şold cu o fîşie din pielea de cerb. Aşa pornea să înfrunte codrul duşmănos şi fiarele lui sîngeroase şi nenumărate.

Ceata se adunase în fața peşterii şi privea în tăcere, Krau, unul dintre bătrînii cetei, spuse :

— Ohm, vînătorule tînăr şi puternic, du-te şi ne adu pe puiul lui Oooh. Strălucitorul şi fierbintele Oooh te va ajuta.

Ohm se plecă în fața lui Krau, căci se temea de el. Apoi se întoarse şi porni pe poteca povîrnită ce ducea drept spre torentul din vale, pe care-l trecu printr-un vad cunoscut. Se afundă de partea cealaltă a văii în desişul codrului, luînd calea pe care o ştia mai scurtă spre sălaşul cetei lui Haro.

Cei din ceată îl urmăriră cu privirea pînă ce dispăru între copaci. Şi din clipa aceea nimeni nu mai pomeni nici un cuvînt despre el, căci în mintea lor se pironise gîndul că acela care intră singur în codru nu mai găseşte niciodată calea de înapoiere.

— Hro ! strigă atunci bătrînul vînător.

Adună pe vînători şi plecă în căutare de pradă în susul rîului, la adăpătoarea caprelor sălbatice, deoarece voia într-un fel oarecare să-şi restabilească prestigiul față de ceată.

Ohm făcu temător primii paşi în penumbra de sub bolțile copacilor. În dimineața aceea de toamnă tîrzie, codrul era mai tăcut decît de obicei. Rar de se auzea cîte un icnit de pasăre întîrziată prin aceste meleaguri. Numai răpitoarele treceau ici-colo cu fîlfîiri moi. Animalele de pradă se traseră în culcuşuri şi nu se iveau decît dacă erau atacate sau tulburate în timpul odihnei lor,

Ca şi cum ar fi primit veşti printr-o misterioasă telegrafie, Ohm prindea fiecare foşnet, fiecare susur. Simțurile lui rafinate de vietate a pădurii erau încordate la maxim, căci pericolul se putea ivi în orice clipă şi din orice loc.

Acum înțelegea din trosnetul îndepărtat al crenguțelor că undeva, destul de departe în fața lui, trecuse o turmă de căprioare. Vîntul îi aduse un miros aspru pe care-l ştia prea bine : era al lui Hairh, tigrul cu blana tărcată şi groasă şi cu colții ca nişte pumnale. Se feri să nu-i iasă în cale.

Într-o poieniță găsi scheletul unui elan doborît în timpul nopții. Oasele albe, fără pic de carne pe ele, îi spuneau limpede: Kviauu, hiena, şi suratele ei ospătaseră aici. Apucă cu mai multă tărie lemnul suliței şi se apropie de schelet.

Dintre resturile cadavrului se desprinse un şarpe cu solzi verzi, care se strecură grăbit între ierburile mai inalte din apropiere. Ohm se opri căci se temea de Siva, şarpele. Reptila sătulă dispăruse. Vînătorul se ridică şi porni mai departe. Se furişă cu îndemînare prin lăstăriş, iar peste trunchiurile de copaci răsturnați de furtună sărea cu uşurință.

Dormi nopțile în scorburile copacilor, ale căror deschizături le baricada cu crengi groase.

De cînd plecase, întunericul şi lumina se schimbaseră de multe ori. Vremea era tot mai rece. Blana lui Grizu îl apăra însă de frig şi ploaie. Ohm se orienta cu simțul sigur al ființei înfrățită cu codrul, mergînd drept spre țintă. Ar fi putut să urce spre sălaşul cetei lui Haro urmînd firul apei. Ştia însă că i-ar fi întîlnit pe cei din ceată şi ar fi fost pentru ei un vînat lesnicios. De aceea, socotise să taie de-a curmezişul pădurea, să se ascundă în apropierea sălaşului şi să fure prin surprindere pe puiul lui Oooh, pentru a-l aduce la ceata lui.

Într-o dimineață, vînătorul fu trezit din somn de un huiet înfiorător.

— Pericol! îi strigau toate simțurile.

Pămîntul în jur se cutremura.

Cu muşchii încordați, se roti încet în direcția din care venea zgomotul. Se auzeau trosnetul sec al lemnului frînt şi un bubuit înfundat ca de furtună. Şi, pe măsură ce timpul trecea, bubuitul era tot mai puternic.

Acum ştia : Venea Mato, mastodontul uriaş cu colții răsuciți şi enormi, şi turma lui. Dacă nu fugea repede era pierdut, căci nimic nu scăpa viu de sub picioarele lor. Nimeni nu le putea sta în cale, trompele lungi îl apucau pe duşman, chiar dacă era el Grizu, şi-l fărîma. Apoi îl pisălogeau cu picioarele groase ca nişte arbori, de-l făcea una cu pămîntul.

Ohm adulmecă cu băgare de seamă vîntul şi porni în goană, aşa ca să-l aibă în spate, fugind din calea uriaşilor.

întregul codru era în fremătare, căci trecerea mastodonților lui Mato spre locurile de iernat înspăimînta toate vietățile. Fugeau turmele de cerbi şi căprioare, fugeau hienele, urşii şi chiar şi tigrii fio- roşi. Elanii şi zimbrii nu se mai temeau de atacurile fiarelor, căci toate ființele pădurii se aflau în acelaşi pericol.

Ohm îşi dădu seama că de şi-ar fi continuat goana ar fi căzut mai devreme sau mai tîrziu din cauza oboselii şi atunci ar fi fost pierdut. Dacă scăpa de Mato, nu scăpa de fiarele celelalte. Căuta un loc unde să se refugieze. Văzu în inima pădurii o stîncă înaltă şi atît de groasă încît n-ar fi putut să fie dărîmată nici de mastodonți. Apucîndu-se cu degetele lui puternice şi mobile şi sprijinindu-se pe tălpile picioarelor, se căță pînă în vîrf. De acolo vedea pădurea pe o distanță destul de mare.

Un praf subțire, întocmai unui fum, stîrnit de turma mastodonților aflată în

iureş plutea peste arbori. Bubuitul se apropia, şi Ohm simţea, chiar şi pe stîncă, vibraţiile tropotului turmei de mastodonţi.

Iată-i! Coloşi de culoare cenuşiu-roşcată, ca nişte frînturi de munte puse pe patru arbori rotunzi şi groşi. Capetele uriaşe păreau ele însele nişte stînci din care ieşeau colţii de fildeş enormi şi răsuciţi şi trompa lungă de cîţiva metri, ca un trunchi de copac rugos şi în continuă mişcare. Şi monştrii aceştia erau acoperiţi cu un păr des, menit să-i apere şi pe ei de muşcăturile viforosului Viiha. În goana lor nebună, mastodonţii dărîmau în cale copacii mai tineri şi dacă se întîmpla ca unul mai bătrîn să le opună rezistenţă il apucau cu trompele şi-l smulgeau cu rădăcină cu tot, aruncîndu-l în lături.

Turma trecu vreme îndelungată. Se apropia înserarea. Ohm ştia că nu poate rămîne pe vîrful stîncii deoarece, de-ar fi fost atacat, n-ar fi avut unde să se refugieze, ci numai să sară în gol. Coborî în pădurea devastată, pe unde trecuseră uriaşii. Păşea cu băgare de seamă. Auzi un scîncet. Era ca un plîns de copil şi totuşi nu era al unui pui de om. îşi încordă auzul, apucă cu tărie coada toporului de piatră şi se îndreptă spre izvorul sunetului.

Găsi o vizuină de lup pe care mastodonţii o dărîmaseră cu totul în trecerea lor. Lupoaica şi cei şase pui ai săi erau terciuiţi, amestecaţi cu pămîntul clisos. Numai doi pui scăpaseră cu viaţă. Ohm îi apucă şi-i privi de aproape. Întîi se bucură că are de mîncare. Apoi îi fulgeră prin minte un gînd năstruşnic : luă puii şi-i băgă la pieptul său, în blana de urs. Găsi ceva mai încolo cadavrul proaspăt al unei ciute. îşi tăie cu cuţitul cîteva hălci de carne, pe care le mestecă cu satisfacţie. Luă apoi altă bucată de carne, pe care o fărîmiţă bine în gură, şi o vîrî cu încetul în gura puilor de lup, aşa cum văzuse că fac şi femeile cu puii lor de om. Se căţără apoi pe craca înaltă a unui copac, îşi aranjă culcuşul şi adormi.

LUPTA Cu HAÎRH.

Instinctul de vînător al lui Ohm îi spunea că se apropiase de a binelea de sălaşul cetei lui Haro. Într-o dimineaţă văzu iarba călcată de o labă nu prea mare. Urmele ghearelor arătau că pe aici trecuseră oameni. Se plecă şi mirosi locul. Era aşa. Era miros de om, dar nu de om pe care-l cunoştea.

Soarele lucea peste pădure, aruncînd ici-colo pete aurii şi tremurătoare pe frunzele căzute. Într-un tufiş de alun mai rămăseseră roade bune de mîncat. înghiţi lacom miezul dulce, după care bău apă dintr-un şipot care izvora la rădăcina unui stejar.

Vremea avea o răbufnire văratică. Aerul se încălzise uşor. Miresmele dospite ale pădurii se ridicau întocmai ca la începutul toamnei. În zilele îndelungate petrecute în inima codrului, Ohm se obişnuise cu viaţa agitată şi plină de pericole şi înţelese că le poate dovedi. Între înaintaşii săi, care

sălăşluiseră în culcuşurile din copaci, lipsiți de arme şi unelte, şi el, locuitor al cavernelor, era o deosebire uriaşă.

Apropierea sălaşului lui Haro îl făcea să devină acum şi mai prudent decît fusese pînă atunci. Simțea în cei din ceata adversă duşmani de egală forță cu el. Şi, fără să-i fie limpede că ceea ce îi apropia era putința de a gîndi, simțea totuşi că între ei nu era vorba de o înfruntare a forței fizice.

Ceva se schimbase şi în înfățişarea codrului. Copacii erau ceva mai rari. Se vedeau poteci care duceau în toate direcțiile. Vîntul nu-i aducea însă nici un zgomot care să-i semnaleze apropierea iminentă a sălaşului.

Deodată pădurea prinse să se agite. O nelinişte, nedefinită încă pentru vînător, plutea în aer. Ajunsese într-o poieniță. Se refugie imediat la marginea ei, la adăpostul arborilor.

O ciută străbătu ca fulgerul poiana. Apoi încă una şi încă una. Ohm se înfioră. îşi pregăti armele pentru luptă. Luă cei doi pui de lup şi-i puse într-o scorbură înaltă, ca să fie feriți, şi apoi stătu la pîndă ca să vadă din ce parte vine primejdia.

încercă să adulmece, dar aerul greu şi încălzit al pădurii nu-i spunea de data asta mai nimic. Nici vîntul nu bătea.

De undeva, din adîncul pădurii, din direcția din care veniseră ciutele, răsună atunci un țipăt pătrunzător. Nu era strigătul unui animal în primejdie, ci mai mult un strigăt ca de moarte.

Ohm îşi încorda auzul. Strigătul răsună din nou. Acuma îşi dete seama de unde venea. Îl recunoscuse chiar. Era strigătul unui om, al unei femei. Se îndreptă repede, dar cu băgare de seamă într-acolo. În mîna dreaptă purta sulița cu vîrf ascuțit de corn, iar în stînga unul din topoarele de piatră. Mînuia de altfel cu aceeaşi îndemînare

armele şi uneltele cu dreapta şi cu stînga. În codru se făcuse din nou linişte. Cu toate acestea, Ohm se îndrepta sigur spre locul de unde auzise țipătul de restrişte, mînat de instinct.

Un alt luminiş. În prima clipită îi păru gol. Dar nu era. Iată, spre marginea lui, lîngă un copac zăcea ghemuită o ființă. O femeie. Privirile ei înspăimîntate erau îndreptate spre centrul luminişului, acolo unde era iarba mai deasă, mai înaltă.

Ohm privi şi el într-acolo. Hairh! Tigrul, crud şi fără cruțare, spaima codrilor şi a oamenilor, sta ghemuit ca un ghemotoc uriaş şi tărcat. Spinarea îi era rotunjită şi coada lui puternică plesnea, şuierînd într-o parte şi alta, culcînd iarba. Colții fioroşi, lungi şi albi ii străluceau în soare de o parte şi de alta a botului.

Tigrul se pregătea să sară. Nici n-ar fi avut nevoie de mai muît decît un singur salt spre a sfîşia femeia, încremenită de groază, din fața lui. Era o femeie

din ceata lui Haro. Ce căuta ea singură în pădure ? Ohm cercetă cu repeziciune împrejurimea : poate că erau şi luptători ai cetei duşmane. Nu. Nu era nimeni.

Hairh scoase un răget adînc, şi blana tărcată i se încreți pe spinare. Femeia răspunse cu un nou strigăt ascuțit şi răscolitor, ce izbuti o dată mai mult să intimideze fiara.

Căscă larg botul, şi cele patru custure ale colților străluciră în soarele dimineții.

Ohm cunoştea legea codrului. Prada era a celui mai tare. Ar fi putut să se retragă încetinel şi să lase femeia pe seama lui Hairh. Era cît pe ce s-o facă, şi, cu toate acestea, ceva de neînțeles pentru el îl țintuia locului. Şi acest ceva nu era decît faptul că acea ființă era om ca şi el care înfrunta primejdiile codrului neospitalier, care împreună cu alți semeni lupta pentru a smulge naturii vitrege puținele mijloace de trai.

împins de un imbold mai puternic decît instinctul lui de conservare, Ohm se apropie încet de locul unde se afla femeia, şi în clipa în care era gata să sară înaintea tigrului izbucni cu un urlet care ar fi înspăimîntat pe oricine.

Surprinsă, fiara se opri pentru o clipă din salt.

— Ohm! răcni vînătorul rotindu-şi toporul de piatră, în timp ce vîrful suliței îl ținea îndreptat spre fiară.

Tigrul se ghemui şi mai mult. Ghearele lui puternice scurmau pămîntul, în timp ce muşchii i se încordau pentru salt. Dar Ohm prevăzuse cu o frîntură de secundă mai devreme intenția fiarei şi făcu o săritură puternică într-o parte.

Tigrul trecu în zbor pe lîngă el şi căzu pe locul unde se afla cu puțin mai înainte vînătorul. Dar în clipa în care era aproape să atingă pămîntul, simți o arsură în coaste. Ceva străin îi pătrunse trupul musculos şi se fixase în el, producîndu-i mai mult spaimă decît

durere. Era sulița vînătorului, pe care acesta o aruncase cu vigoare şi care-şi nimerise ținta, fără să rănească însă mortal bestia.

Hairh se întoarse, de data aceasta greoi, căci arma înfiptă în el îl stingherea. Răgetul lui de furie cutremură pădurea. îşi căută din ochi adversarul şi, cînd îl văzu, se pregăti din nou să sară asu- pra-i.

Ohm îl aştepta. La răgetul tigrului, răspunse şi el cu un răcnet puternic şi începu să rotească cu repeziciune toporul de piatră, pe care-l avea în mînă. Şi, mai înainte ca tigrul să se fi putut desprinde de la pămînt, cremenea ascuțită îi despică craniul, lungindu-l. Apucînd cel de-al doilea topor, pe care-l purta atîrnat la brîu, Ohm se apropie de fiară şi o sfîrşi. Labele cu ghearele curbate şi oțelite mai scormoniră vreme de cîteva secunde locul din jur, apoi rămaseră nemişcate. Ohm îl învinsese şi pe Hairh. îşi adună armele şi se întoarse spre locul unde se afla femeia.

Aceasta nu-şi revenise încă din spaimă. Se ghemuise la pămînt.

Dar Ohm se oprise la cîțiva paşi şi o privi. Îi dădu tîrcoale la oarecare distanță, apoi se depărtă ca şi cum nici n-ar fi fost pe acolo, se apropie de cadavrul tigrului şi începu să-l jupoaie.

Revenindu-şi, femeia ridică încet ochii privind printre gene. Se înălță şi se duse încet alături de vînătorul acela puternic şi necunoscut. Fără să scoată un sunet, îngenunche şi începu să ajute la jupuit. Atunci Ohm o privi.

Uha! spuse ea.

— Ohm! spuse vînătorul. Apoi o întrebă : Unde sînt războinicii din ceată ? căci se temea să nu fie surprins de ei.

— Sînt departe, spuse Uha. Au plecat de la sălaş. Puiul lui Oooh a fugit de la noi. A venit vîntul mare şi a doborît copacii. Vîn- tul mare a adus apele în sălaş şi l-au înecat pe puiul lui Oooh. Eu am fugit În codru şi n-am mai găsit drumul înapoi.-

— Puiul lui Oooh a fugit! Puiul lui Oooh a fugit! îi trecu prin minte lui Ohm. Ceata lui Haro a plecat departe ca să caute un sălaş mai bun. Eu am plecat să chem puiul lui Oooh şi m-am rătăcit de ceată.

După o tăcere destul de îndelungată, Ohm se adresă femeii :

— De unde l-ați luat voi pe puiul lui Oooh ?

— Oooh strălucitorul a coborît într-un copac, spuse cu glas încet şi temător femeia. Noi l-am prins în vîrful unei crăci uscate. Şi de atunci, zi şi noapte, femeile din ceată i-au dat de mîncare crengi şi

lemne, pe care puiul lui Oooh le mistuie. Dar apa l-a gonit pe puiul lui Oooh.

— Şi nu ştii să-l chemi înapoi ? întrebă Ohm.

Femeia privi speriată în jur :

— Taci ! apoi grăi abia şoptit : Ştiu ! Dar e greu, foarte greu. L-am chemat, dar Oooh a urcat peste munte şi a pierit şi a venit şi iar a pierit, aşa de multe, de multe ori, dar pe puiul lui nu ni l a mai dat.

— Să-l chemăm împreună, spuse Ohm. Pe urmă mergi cu mine la ceata mea. N-o să-ți facă nimeni rău. Eu sînt Ohm, vînătorul.

— Merg cu tine, consimți femeia.

Ohn CUCEREŞTE FOCUL.

Ohm ştia că atunci cînd se apropia domnia lui Viiha, cel cu suflarea de gheață, Oooh se arată tot mai puțin pe cer, că atunci cînd norii plumburii acoperă bolta nu se mai văd fuioarele de foc, şi Oooh nu mai aprinde copacii. Ploile reci, mărunte şi pătrunzătoare de toamnă erau fără trăsnete şi fulgere. De aceea, el se bizuia numai pe ştiința pe care spunea că o are Uha, ştiință care în

mintea lui se lega de fapte pe care nu le pricepea.

În noaptea după uciderea lui Hairh îşi făcură un adăpost în scorbura imensă a unui copac. Hienele lînoase dădură tîrcoale adăpostului, dar sulița lui Ohm le ținea la respect. Nu le fu frig, căci blana lui Grizu şi aceea a tigrului erau mari şi-i fereau de pişcătura rece a nopții de toamnă, care mergea spre sfîrşit.

A doua zi, Ohm se trezi înainte cu mult de răsăritul soarelui şi o trezi pe femeie.

— Să-l chemăm pe puiul lui Oooh !

— - Nu se poate încă, spuse aceasta. Răsuflarea umedă a ceții mai aşterne văluri străvezii prin viroage şi văiuge. Nu-l putem chema pe puiul lui Oooh decît atunci cînd strălucitorul e pe cer, iar lemnul de care avem nevoie e uscat.

Rămaseră în apropierea poieniței unde se luptase Ohm cu tigrul, căci numai în asemenea loc îi place lui Oooh să lumineze. Uha curăță un loc de ierburile "nalte şi încă pline de sevă, astfel încît pămîntul apăru chilug. Îl bătători şi făcu un fel de vatră. După aceea, începură să cutreiere pădurea prin apropiere, căutînd un lemn putred şi nepătruns de umezeală şi o creangă tare şi uscată. Crengii îi făcură vîrf subțire şi ascuțit.

Cînd soarele se ridică de-a binelea, Uha îngenunche în fața vetrei pe care o făcuse. Puse pe jos lemnul putred şi-l fixă într-un soi

de groapă exact pe măsura lui. Creanga uscată începu s-o plimbe mereu mai repede pe suprafața lemnului putred, frecînd-o tocmai atît cît era nevoie să fie în permanent contact.

— Oooh, Oooh. puternicule şi strălucitorule, gîndea Ohm, trimite ne pe puiul tău, care nu se teme de Viiha, înghețatul, nici de fiarele pădurii !

— Oooh! Oooh, gemea Uha.

Mîinile femeii plimbau repede şi neostenit creanga uscată şi ascuțită peste lemnul putred, care se înfierbînta încetul cu încetul. Mirosul înțepător, caracteristic al lemnului care dă să se aprindă, începuse să le gîdile nările.

Ceasurile treceau încet. Pe fața femeii începuse să curgă sudoarea. Ohm, fascinat de jocul necontenit al lemnelor, nu se mişca de lîngă ea. Un fum subțire şi firav, aproape imperceptibil, începu să se înfiripe din cînd în cînd în punctul de contact al lemnelor. Dar de flacără nu se vedea nici o urmă.

Veni amiaza. Cei doi se aflau tot îngenuncheați în fața micuței vetre. Munceau tot mai stăruitor, căci ştiau că nu vor putea să continue şi în timpul nopții, cînd ar fi fost cu siguranță sfîşiați de fiare. Şi dacă întrerupeau treaba, a doua zi trebuiau să reia totul de la început. Tîrziu, cînd soarele sta să apună, iar poiana se cufundase în lumina rozăarămie a scăpătatului, Uha, fără Să oprească nici o clipă jocul mîinilor, se adresă bărbatului :

— Strînge repede iarbă uscată, crenguțe subțiri şi lemne uscate. Puiul lui Oooh se apropie.

Bărbatul se execută fără crîcnire.

Din lemnul putred, fumul înțepător se ridica tot mai dens. Femeia muncea din răsputeri, căci o singură clipă de oprire ar fi zădărnicit totul. Mişcările uluitor de repezi pe care le făcea erau însoțite de gemete necontenite. În cele din urmă, o flăcăruie plăpîndă izbucni în lemnul putred. Uha puse degrabă cîteva fire de iarbă uscată lîngă flăcăruia care se mări. Apoi înteți focul primind mereu mai multă iarbă şi cîteva crenguțe. Flacăra jucăuşă începu să arunce pîlpîiri în jur. Cîteva lemne o întăriră, şi în scurtă vreme, în mijlocul poienii, ardea un foc viu, care lumina întunecimea ce se lăsase între timp.

Femeia şi bărbatul se apropiară atunci de foc.

— Oooh ! Oooh! Strălucitorule, bine ai venit între noi.

Ohm tăie în grabă cu toporul lui de piatră o mulțime de copaci răşinoşi care se aflau prin apropiere, astfel încît focul puternic începu să dogorească. îşi făcu provizii de lemne pentru întreaga noapte, pe care o petrecură păzind' flacăra atît de greu cucerită.

Fiarele pădurii petrecură însă o noapte de spaimă. Hienele, temute'şi urîte, dădeau tîrcoale focului, dar fugeau înspăimîntate atunci

cînd Ohm arunca după ele cu tăciuni aprinşi. Din celelalte fiare nu se arăta nici una. Zorii îi găsiră lîngă un foc viu.

Ohm se ridică solemn în picioare. Cu toporul într-o mînă şi ghioaga în cealaltă începu să se rotească în jurul focului. Făcea salturi mari, se rotea pe loc, o pornea apoi mai departe, voind să-şi arate în felul acesta bucuria de a fi stăpînul focului şi al tuturor fiarelor din pădure. Gesturile lui erau acelea ale unei ființe care nu se teme de nimic. Repezea sulița înainte, rotea toporul peste cap, strigînd cadențat din răsputeri.

— Ohm! Ohm!

Femeia îl privi o clipă uimită, apoi, ca împinsă de un imbold lăuntric, prinse să se învîrtească şi ea. Şi astfel, în inima codrului fără sfîrşit, cuceritori ai bunului care avea să se dovedească cel mai prețios pentru ei şi urmaşii lor, cei doi îşi manifestară bucuria succesului prin primul dans.

înainte de a pleca înapoi, la ceată, Ohm îşi aduse aminte de cei doi pui de lup pe care-i lăsase în scorbura din apropierea poieniței, unde se oprise prima dată. Îi aduse în grabă şi-i dădu femeii. Aceasta voi să-i ucidă ca să-i mănînce.

— Nu! spuse Ohm. Puii rămîn şi cresc la ceată.

Femeia ceru atunci lui Ohm o creangă dreaptă, o curăță de coajă şi înfipse în ea bucăți de carne din provizia făcută de vînător. întinse carnea peste jeratic, şi în curînd mirosul cărnii fripte gîdilă nările lui Ohm. La început gustă în silă, căci era obişnuit numai cu carne crudă, dar dădu curînd de gustul nou şi se bucură.

Ohm pregăti o legătură de crengi răşinoase de conifere pe care o luă în

spinare. Erau făcliile care aveau să poarte pe puiul lui Oooh pînă la ceată. Noaptea, cînd poposeau, se înconjurau cu un cerc de foc, pe care-l menţineau pînă în zori, cînd porneau mai departe.

Frigul devenise din ce în ce mai aspru în ultimele zile. Dar Ohm nu se mai temea de Viiha, după cum se simţea mai tare decît toate vietăţile pădurii.

Din noaptea în care cucerise focul, Uha şi Ohm fuseseră urmăriţi pas cu pas de cîteva umbre, care ştiau să se ferească din calea vîntului ca să nu-i trădeze şi să calce fără zgomot. Erau trei vînători din ceata lui Haro.

Ceata lor pornise speriată din grotele unde-şi aveau sălaşul, în care flacăra caldă a puiului lui Oooh nu mai izgonea beznele şi frigul. Dar din prima zi a migraţiunii spre alte locuri, unde sperau să afle hrană mai îmbelşugată, fură atacaţi de fiare şi decimaţi»

Numai aceşti trei vînători izbutiseră să scape şi să se refugieze în codru. Aici dădură peste Uha şi Ohm, care cuceriseră din nou focul.

Ohm ştia că e ultima noapte pe care o mai petreceau în inima codrului. Mirosul său fin îi semnalase din bătaia vîntului apropierea aerului umed al rîului care nu mai era departe. Instinctul lui îi dicta însă să fie cu băgare de seamă, căci pericolele codrului nu puteau fi înlăturate toate cu ajutorul lui Oooh. De aceea, noapte de noapte, îşi organiza culcuşul astfel ca să nu poată fi atacat.

Vînătorii lui Haro erau înfometaţi. Ei o recunoscuseră însă pe Uha şi văzuseră că izbutise să-l readucă pe puiul lui Oooh. Şi atunci se ivi în mintea lor gîndul să refacă ceata. Vînătorul străin trebuia să vină cu ei, iar Uha să revină în mica lor ceată ca unica femeie. Aveau să mai răpească femei şi de la alte cete. Chiar de la ceata lui Hro.

În toiul nopţii se apropiară pe furiş de focul întreţinut de Uha.

— Uha! strigară încet.

Femeia tresări. I se păru că glasul venise din inima focului şi aruncă grăbită o mînă de găteje pe flacără. O lumină vie se răspîndi pentru cîteva minute în jur. Şi la lumina ei Uha recunoscu pe vînătorii din ceata ei, de care se rătăcise în codrul unde Hairh tigrul nu ierta pe nimeni. Îl trezi pe Ohm. Acesta sări imediat în picioare, cu sulița şi toporul în mînă.

— Noi sîntem vînătorii lui Haro I strigară cei trei. Uha e femeia noastră. Uha trebuie să vină la ceată f

— Eu sînt Ohm, vînătorul cel puternic, care l-a învins pe Grizu şi pe Hairh ! răspunse plin de demnitate Ohm. Iată blănurile lor, care mă încălzesc. Pe Uha i-am cucerit-o lui Hairh în luptă dreaptă, în inima codrului, Uha nu mai e a lui Haro, Uha e a lui Ohm.

Vînătorii nu îndrăzneau să se apropie de cercul de foc, căci focul nu putea fi cucerit decît în luptă dreaptă.

în timpul discuţiei, însă, focul începuse să se stingă. Kviauu, hiena, şi

suratele ei prinseră curaj şi se apropiară pe furiş de locul unde se aflau oamenii. Cei trei vînători, aflați dincolo de cercul de foc, erau mai expuşi. Atacul fiarelor se produse pe neaşteptate. Intimidate totuşi de lumina jeraticului, nu izbutiră să doboare pe nici unul.

Vînătorii lui Haro erau speriați. Armele le erau slabe : nişte reteveie, aşa cum aveau şi cei din ceata lui Hro. Noaptea, cu fîlfîirile ei misterioase, îi făcea să nu se simtă siguri de ei Şi nici înăuntrul cercului de foc nu puteau trece.

Uha puse în grabă lemne pe foc, iar flăcările se înălțară spre cerul de păcură. Hienele se adunaseră grămadă, înnebunite de foame

şi de furie. În clipa următoare erau gata să se arunce asupra vînăto- rilor lui Haro şi să-i sfîşie.

Ohm stătu o clipă la îndoială. Dincolo de cercul de foc erau trei ființe. Atunci se aprinse în mintea lui luminița aceea vie care-l făcu să înțeleagă că acolo, în inima codrului, se aflau trei semeni de-ai lui în fața unui duşman comun: Kviauu, hiena.

Într-o fulgerare puse mîna pe lemne aprinse şi tăciuni şi începu să arunce spre ceata hienelor, care se dădură cu urlete fioroase înapoi. Făcu un salt peste foc. O hienă sări spre unul dintre vînători, dar sulița lui Ohm i se înfipse în grumaz, ucigînd-o pe loc.

— Ohm! îşi strigă victoria vînătorul.

— Ohm! răcniră şi cei trei din ceata lui Haro, înfierbîntați de luptă.

Hienele, intimidate, nu îndrăzniră pentru moment să mai atace.

— Veniți! strigă Ohm celor trei şi sări înapoi, înăuntrul cercului de foc.

Vînătorii lui Haro îl urmară. Ajunşi însă la adăpost, îşi aruncară reteveiele.

— Voi nu mai sînteți din ceata lui Haro, le spuse Ohm. Voi sînteți din ceata lui Ohm.

— Sîntem din ceata lui Ohm, răspunseră vînătorii.

OHM, Stăpînul CODRULUI.

Pentru ceata lui Hro, ca şi pentru toate vietățile pădurii, începuse vremea grea a domniei lui Viiha, cel cu suflarea de gheață.

Într-un înserat, cînd ceata lui Hro se pregătea să se retragă în peşteră, apăru la poalele codrului Ohm, urmat de Uha şi de cei trei vînători străini. Toți purtau în mîini făclii aprinse. Urcară încet panta povîrnită care ducea la peşteră. În drumul lor, oamenii se retrăgeau uimiți.

Ceata nu-şi arătă în nici un fel bucuria, atît de uluită era de cele ce vedea. Bătrînii, puțin speriați de apropierea focului, se trăseseră mai spre fundul peşterii, în jurul lui Hro. Pe el îl aştepta acuma lupta cu Ohm sau să plece singur

în codrul cel fără de sfîrşit.

Vînătorii se adunaseră în jurul lui Ohm. Cu toții simțeau că ceata nu va mai fi condusă de Hro, ci de Ohm, acela care învinsese fiarele pădurii, care le adusese focul, pe puiul soarelui, al lui Oooh cel strălucitor.

Pe piatra cea mare din mijlocul peşterii, Uha făcu un rug Oamenii adunară în grabă lemne ca să aibă pentru tot timpul nopții.

Lumina vie polei pereții grotei, care erau uşor fosforescenți. În jurul rugului se răspîndea o căldură plăcută, care iradia pînă în colțurile cele mai îndepărtate. Copiii încetaseră să mai scîncească şi chiar bătrînii se apropiară, pas cu pas, spre a se bucura de binefacerile focului.

În fața rugului, care ardea cu flacără vie, bătrînul Krau chemă bărbații la sfat.

Ohm sta în picioare. Era înfăşurat în blana lui Hairh. În ochii cetei părea măreț, de neînvins.

— Ohm l-a învins pe Grizu, începu el.

— Ohm! strigară vînătorii tineri din ceată, agitîndu şi topoarele de piatră făcute după modelul toporului lui Ohm.

— Ohm !-a învins pe Hairh ! mai spuse el.

— Ohm !-a învins pe Hairh ! repetară vînătorii.

— Ohm l-a adus pe puiul lui Oooh, care nu va mai pleca de la noi.

— Ohm e vînătorul cel mai puternic, Ohm este stăpînul codrului.

— Ohm este stăpînul codrului, strigară vînătorii.

— Hro este stăpînul codrului! se auzi atunci glasul furios al lui Hro.

— Hro! Hro : scoase el strigătul de luptă, chemînd ceata alături de el.

Nu-i răspunse nimeni.

— Ohm ! strigă atunci vînătorul cel tînăr ridicînd spre bolta peşterii brațele înarmate cu sulița cu vîrf de corn şi toporul de piatră măiestrit legat.

— Ohm ! răspunseră cu toții într un glas.

În jurul lui Hro nu mai rămase nimeni. Nici chiar bătrînii.

Hro căută să se retragă spre fundul peşterii, dar se răzgîndi şi porni încet spre intrarea peşterii.

Afară era noapte neagră de iarnă. Viiha, cu suflarea de gheață, şuiera de sus, dinspre culmi, aducînd prima fulguire. Hro se mai întoarse o dată, apoi porni, cu pasul lui greu şi legănat, spre geana întunecată a codrului, din care se auzea urletul fioros şi neiertător al fiarelor. Din pragul peşterii, Ohm, înconjurat de vînători, îi privi mişcările şi îl chemă înapoi la ceată.

Bărbații ridicară în grabă baricada de la intrarea peşterii mari, aşa ca Viiha să nu poată pătrunde înăuntru. Fiarele, atrase de mirosul de trupuri, nu se încumetară să atace peştera în mijlocul căreia ardea viu focul. Ohm îşi puse

armele alături.

— Uha va fi păzitoarea focului, spuse el cu glas tare. Femeia se ridică de la locul ei şi se apropie de vatră.

— Asta e ceata lui Ohm, mai spuse el. Ohm, stăpînul codrului. Se culcă în fața focului, pe blana tigrului, şi privi în flăcările dătătoare de viață. I se părea că vede în pîlpîirile lor zori noi pentru ceata sa.

EPILOG.

Peştera în care se adăpostea ceata lui Ohm deveni în curînd neîncăpătoare. Oamenii ieşiră pe terasele din fața ei, ocupară toate grotele care puteau fi locuite. Unelte noi, arme noi îi ajutară să cucerească treptat tot locul din jur.

Într-o zi, pămîntul îşi scutură spinarea uriaşă. Munții se clătinară. În peştera de pe terasa superioară nu mai locuia de mult nimeni.

Stînci uriaşe şi bolovani porniră în rostogol, închizîndu-i intrarea, ferecînd în interior urmele vieții acelora care au fost strămoşii oamenilor, păstrîndu-le pînă în zilele noastre.

— SFÎRŞIT -

Cuvînt LĂMURITOR.

Partea a doua a povestirii - „Lupta pentru foc" - se petrece cu sute de mii de ani înaintea erei noastre. O precizare a epocii nu e cu putință, deoarece în momentul de față datarea în arheologie este anevoioasă, deşi sînt perspective ca prin metode noi, cum ar fi cercetarea radiațiilor carbonului 14, să se ajungă la fixarea în timp mai sigură a epocilor.

Ceea ce este esențial, însă, e că în descrierea vieții oamenilor străvechi ne-am bizuit pe da’te riguros ştiințifice, culese din rezultatele cercetărilor făcute la noi şi în alte țări. Desigur, însă, că evoluția nu a cunoscut ritmul rapid$_t$ am spune cinematografic, care reiese din desfăşurarea acțiunii. Între ceata condusă de Hro şi aceea condusă de Ohm este un spațiu de timp care se poate întinde pe zeci şi chiar sute de mii de ani. Fiecare pas înainte făcut de primii oameni a însemnat milenii şi milenii de eforturi, de încercări adesea neîncununate de succes, dar care au dus în cele din urmă la victoria omului. De asemenea, între ființa care nu stăpînea focul şi omul care a ştiut să-şi făurească unealta care să-l producă se întind alte sute de mii de ani. Trecerea de la viața în pădure la locuirea în caverne a însemnat un pas uriaş pentru oameni, dar un pas care s-a şi desfăşurat într-un răstimp uriaş.

Paralel cu progresul mijloacelor de producere a celor necesare traiului a

evoluat şi dezvoltarea intelectuală a individului. Reprezentarea forţelor naturii, ivirea unor idei despre viaţă, s-au produs în timp şi presupune o elaborare înceată, migăloasă. Nu e acelaşi Hro, cel care a trăit cu ceata în păduri, cu acela din caverne, ci un urmaş oarecare, care va fi trăit poate peste multe zeci de mii de ani.

Este lesne de înţeles însă că o asemenea îndelungată perioade din preistoria umanităţii n-am fi putut s-o cuprindem în spaţiul unei povestiri dacă n-am fi recurs la o convenţie artistică prin care să sintetizăm cîteva sute de mii de ani în cîteva zeci de pagini. De aceea, în această lucrare, am folosit într un fel metoda cinematografiei, care redă dezvoltarea unei flori în cîteva secunde sau minute, în- lănţuind imagini despărţite de zile sau chiar de săptămîni de evoluţie.

Facem precizările de mai sus tocmai pentru a uşura înţelegerea justă a strădaniilor noastre.

Al. CALISTRAT

Corectare: Dumitru Ciobanu